Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראשען | היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 254 | Łódź, Środa, 2 listopada 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, ג׳ מרחשון תרצ״ג | № 254

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אנשטאט הנחות אין זונטאג-רוה

זאל מען קענען האנדלען שבת ביז 9 אווענד

וו א ר ש א, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג דערמיט, וואס דער פראיעקטירטער דעקרעט וועגען הנחות אין זונטאג רוה איז צוריקגעצויגען געווארען, ווערען אין די סיים-קרייזען בעטראכט אין דער היגזיכט פערשידענע פארשלאגען. איינע פון די פארשלאגען איז אזא, אז אנשטאט זונטאג זאל מען ערלויבען שבת און ערב חגאות צו האנדלען ביז 9 אווענד.

סאוויעטישע פלאט-עסקאדרע

ביי די פוילישע ברעגעס

ג ד י נ י ע, 1 (ספ. טעל.) עהערנעכטען האט דער אבסערוואציע-פונקט אויף דער אינזעל העל אלארמירט די אנפיהרערשאפט פון פלאט, אז א גאנצע עסקאדרע פון רוסישען קריגס-פלאט אין צוזאמענשטעל פון עטליכע גרעסערע און קלענערע שיפען האט זיך בעוויזען 3 קילאמעטער ווייט פון פוילישען ברעג, נישט איבערטרעטענדיג דעם פוילישען גרעניץ-פאס.

די פלאט-מאכט האט גלייך ארויסגעשיקט אגאנצע אונטערוואסערשיף „זשביק" צוזאמען מיט עטליכע אנדערע קריגס-שיפען, כדי פעסטצושטעלען צי די ידיעה שטימט מיט דער ווירקליכקייט. ס׳האט זיך ארויסגעשטעלט, אז ס׳איז אזוי.

נישט-געלונגענער אטענטאט

אויפ׳ן פרעזידענט הובער

נ י ו - י א ר ק, 1 (ספ. טעל.) פון אטהענס (אהיא) מעלדעט מען, אז ס׳איז ענטדעקט געווארען אן אטענטאט אויפ׳ן צוג, מיט וועלכען דער פרעזידענט הובער האט זיך צוריקגעקערט פון אינדיאנאפאליס קיין וואשינגטאן. אומבעקאנטע מערדער האבען אויפגעשרויפט 77 שרויבען. צו קיין קאטאסטראפע איז אבער נישט געקומען.

שטורמישע ארבייטסלאזע דעמאנסטראציעס אין לאנדאן

ל א נ ד א ן, 1 (ספ. טעל.) היינט 8 א זייגער אין אווענד האבען זיך פאר דער פארלאמענט געבײדע פערזאמעלט 5 טויזענד ארבייטסלאזע און איינגעארדענט א דעמאנסטראציע. די פאליציי האט פונאנדערגעטריבען דעם המון.

גלייכצייטיג האט מען פון דער גאלעריע אין פארלאמענט געמאכט פערשידענע אויסרופען געגען דער רעגירונג. די פאליציי האט ארעסטירט די, וואס האבען געשטערט די רוה אין פארלאמענט. ס׳איז ארעסטירט געווארען דער אנפיהרער פון הונגער-מארש הענינגטאן.

פרעזידענטען-וואהלען אין אמעריקא

די וואהל-אגיטאציע איז פולען ברען

נ י ו - י א ר ק, 1 (ספ. טעל.) אין עדיסאן-סקווער-גארדען איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג פון 25 טויזענד מענשען, אויף וועלכע ס׳איז ארויסגעטרעטען דער פרעזידענט הובער, וואס האט ענטוויקעלט זיין פראגראם.

אין באסטאן האט גערעדט דער צווייטער פרעזידענט-קאנדידאט רוזוועלט, וועלכער האט זיך ארויסגעזאגט פאר איינפיהרען א 5-טאגיגע ארבייטס-וואך.

דעפ.ווישליצקי טרעט ארויס פון דער סאנאציע?

ידיעות פון דער ווארשאווער פרעסע

ו א ר ש א, 1 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין דער ווארשעווער „גאזעטא צארזשעטשבע" איז היינט אפגעדרוקט א ידיעה, אז דעפ. ווישליצקי טרעט ארויס פון דער סאנאציע. דער אנהויב זאל זיין די רעדע, וואס ער האט געהאלטען אויפ׳ן סוחרים-צוזאמענפאהר. צוליב דעם, וואס דעפ. ווישליצקי איז היינט נישט געווען אין ווארשא, האט מען די דאזיגע ידיעה נישט געקענט באקאנטמאכן ליידער.

פראפ. בערנהארד נאכט

גרינדער פון טראפיש-היגיענישען אינסטיטוט אין האמבורג, איז אלט געווארען 75 יאהר.

אוניווערזיטעטס-פאליציי אין וויען

וועט האבען אויפגאבע צו דערשטיקן אלערליי אונרוהען

ו י ע ן, 1 (ספ. טעל.) לויט די ידיעות פון די צייטונגען, האט די עסטרייכישע רעגירונג בעשלאסען איינצושטעלען אויף די וויענער אוניווערזיטעטען א ספעציעלע וואך פון 40 פאליציאנטען, וועלכע וועלען האבען בעפולמעכטיגונגען צו ליקווידירען די סטודענטישע אונרוהען און מיטטיילען דער מאכט די נעמען פון די אוואנטוריסטען.

די נייע פאליציי-וואך וועט אנהויבען איהר טעטיגקייט מיט׳ן מאמענט, ווען די למודים אין די אוניווערזיטעטען וועלען ווידער בעגינען ווערען.

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז נעכטען אין עלטער פון 54 יאהר געשטארבען מיין אונפערגעסליכע פרוי, אונזער ליבע און טייערע מוטער און שוועסטער

ב״ע אסתר פייגה בזשוסטאווסקא

(געבוירענע העניגמאן)

די לויה קומט פאר היינט, מיטוואך, דעם 2. נאוועמבער 1932, 1 א זייגער בייטאג פון טרויער-הויז, מארישינער 2, וועגען וואס עס טיילען מיט איז גרויס צער

די טיפטרויערגדע היגטערבליבענע.

„לינת-הצדק" לאדז, צעגעלניאנא 17

דער פיזיקאליש טעראפישער קאבינעט

איז טעגליך טעטיג פון 11—1 און 4—6 אווענד און געפינט זיך אונטער׳ן אויפזיכט פון א דאקטאר-ספעציאליסט. קווארץ-לאמפען, דיאטערמיע, סאליוקס, עלעקטרישע בעדער.

איך זוך א צימער

פארטער, געאייגנעט אויף לאגער אין דער געגענד זגערזשער פון דער נאוואמיעסקא ביז פלאץ קאשטשעלני, עווענטועל אלטשטאט אדער קאשטשעלנא. זיך צו ווענדען פילסודסקיעגא 72, פ. טשערנילאווסקי. פראנט, 1. שטאק, טעל. 171-23.

אכטונג!

טרעף-פונקט פון די גרעזער-סעקציע פון היינט אן אין קאפע „Caprice"

פערבאנדס-קאמיטעט.

אויגען-קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיעטריקאווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אן שטענדיגע אויגען-קראנקע (צוועק אפעראציע א.ז.וו.), ווי אויך אמבולאטארישעס פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אווענד.

4091

פאר גאלד, בזשוטעריע

און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

Dr. Wajnberg

ספעציאליסט פון הארץ- און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אווענד

Dr. Szymon Grinberg

צוריקגעקעהרט

וואוינט יעצט פילסודסקיעגא 55

טעל. 168-58. (פריהער פאלודניאווא 20)

נעהמט אן פון 8—9.30 און פון 4—6 נאכמיטאג.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס

ביליצער, טאמאשאווער און לאדזשער

אויף אנציגער און פאלטענס

ווי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטנס און קאסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘŚLIWY

געדענקט נאר

אין פראנט, II שטאק

אנטיסעמיטישע העצע פון די ענדעקעס

אויסגעהאקט די שויבען פון אלע יודישע געשעפטען אין טשעוו

בידגאשטש, 1 (יט"א טעלעפאניש).

פון טשעו טיילט מען מיט, אז אין רעזולטאט פון דער לעצטער אנטיסעמיטישער העצע פון די ענדעקעס, זיינען געווען אלע שויפענסטער פון די יודישע געשעפטען אויסגעהאקט געווארען. די פאליציי פיהרט אן אויספארשונג.

ערב פארלאמענט-וואהלען אין דייטשלאנד

בערלין, 1 (ספ. טעל.) דער לעצטער זונטאג פאר די וואהלען איז אדורך אונטערן צייכען פון הונדערטער מיטינגען און פערזאמלונגען. ס'זענען פאר געקומען קליינע צוזאמענשטויסען צווישען די געגנערישע ריכטונגען.

וועגען שאפן א יוד. האנדעלס-פלאט-הויכשול אין תל-אביב

לאנדאן, (י.ט.א.) אונטער'ן פארזיץ פון לידי ערלייך איז אין לאנדאן פארגעקומען א בעראטונג, אויף וועלכער עס איז געוועהלט געווארען א קאמיטעט פאר שאפען א האנדעלס-פלאט-הויכשול אין תל-אביב אונטער'ן נאמען „זבולון". אלס פארזיצער פון קאמיטעט איז געוועהלט געווארען לידי ערלייך. אלס וויצע-פארזיצער פרוי הענריעטא דיימאנד און לעא סימאן.

דזשעמס דע ראטשילד האט געשטעלט צו פערפיגונג א גרויסען פלאץ אין טאנטורא, אויף וועלכען די נייע הויכשול וועט געבויט ווערען. די דאזיגע איניציאטיוו ווערט אונטערשטיצט דורך ח. נ. ביאליק, מ. מ. אוסישקין, סער מאנטאניו, לידי בארטאן און אנדערע. לידי ערלייך האט מיטגעטיילט, דאס אין דער הויכשול וועלען געשאפען ווערען אפטיילונגען פאר האנדעלס-פלאט, פארט-ארבייט, שיפען-בוי און פיש-פאנג.

50-יעהריגער יובילעי פון בני-ברית אין דייטשלאנד

בערלין (י.ט.א.) אין צוזאמענהאנג מיט'ן 50 יעהריגען יובילעי פון דער בני-ברית בעוועגונג אין דייטשלאנד איז ערשינען א ספעציעלער פערגרעסערטער „נומער פון די מיטטיילונגען פון דער גרויס לאזשע בני-ברית" אין דייטשלאנד. דאס העפט ענטהאלט אן איבערזיכט פון דער בני-ברית-טעטיגקייט פאר דעם לעצטען האלב-יאהרהונדערט ווי אויך ביאגראפיעס און כאראקטעריסטיקען פון פיל בעדייטענדע יודישע פערזענליכקייטען, וועלכע האבען זיך בעטייליגט אין דער בעוועגונג.

רומענישע מיטגלידער פון דער יוד. אגענץ בעעהרען דעם ד"ר פילדערמאן

בוקארעשט, (יט"א) אין צוזאמענהאנג מיטן 50-יעהריגען געבורטסטאג פון פארזיצער פון קהלות-פערבאנדען אין אלט-רומעניען ד"ר ווילהעלם פילדערמאן, וועלכער איז אויך א מיטגליד פון ראט פון דער יודישער אגענץ, האבען די מיטגלידער פון דער יודישער אגענץ אין רומעניען, ווי אויך די קאמיטעטען פון קרן-היסוד, קרן-קימת און „וויזא" בעשלאסען דורכצופיהרען א געלד-זאמלונג, כדי צו פערשרייבען דעם ד"ר פילדערמאן אין גאלדענעם בוך פון יודישען נאציאנאל-פאנד און אנערקענונג פאר זיינע פערדינסטען פאר דער עמאנציפאציע פון רומענישע יודען און דעם אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים אין ארץ-ישראל.

די אנטיסעמיטישע העצע ברענגט פיל שאדען דער דייטשער טוריסטיק

בערלין (יט"א) אין באד קרייצנאך איז לעצטענס פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון דייטשע קיר-ארטע-פערבאנד, אויף וועלכען עס זענען געווען פערטרעטען אויך פארשטעהער פון באהן-מיניסטעריום, אויסער'ן-מיניסטעריום און די לאנדער-רעגירונגען. דער פארשטעהער פון אויסערן-מיניסטעריום לעגאציאנס-ראט ד"ר דאווידסאן, האט זיך אין זיין רעדע אפגעשטעלט אויף דער ווירטשאפטליכער בעדייטונג פון דער טוריסטיק און האט געפאדערט אנצונעמען מיטלען געגען דער אנטיסעמיטישער העצע, וואס ברענגט נישט קיין כבוד א גרויסען קולטור-פאלק און איז שעדליך פון יעדען שטאנדפונקט. פיל אמעריקאנער יודען פון די פערמעגליכערע קרייזען זענען דעם לעצטען זומער נישט געקומען אויף קוראציע קיין דייטשלאנד, ווי עס בעווייזט די סטאטיסטיק פון אמעריקאנער פרעמדען-פערקעהר.

מיט ענליכע אויספיהרונגען איז ארויסגעטרעטען דער סינדיק פון פערבאנד — פאלקאוויק שמידט.

דער דייטשער פאסט-עראפלאן לאנדאן—קעלן איז אומגעקומען אין א שטורם

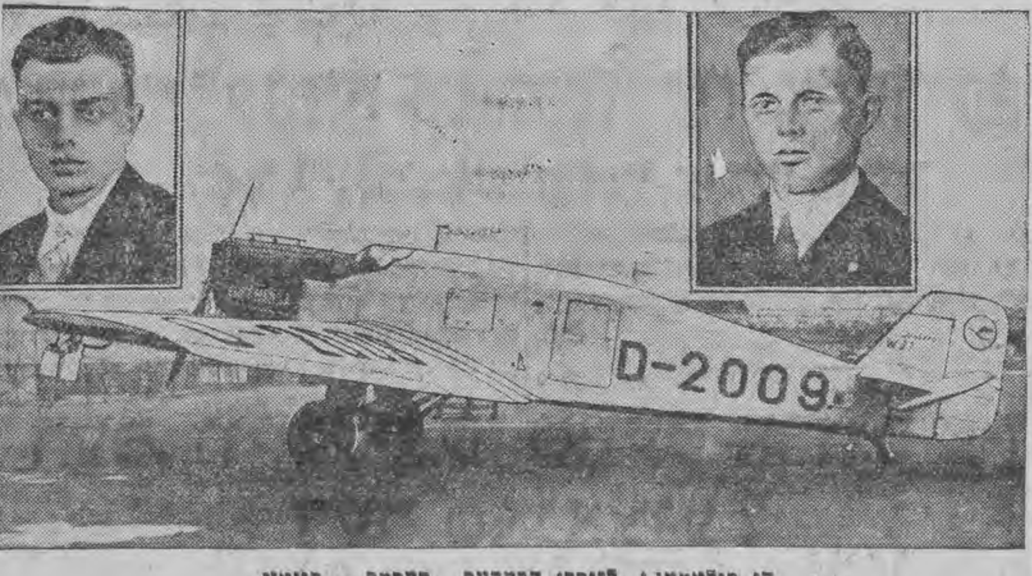

די פילאטען: לינקס: דרעבעס, רעכטס – קונאוו.

אלס אמעריקאנער אמבאסאדאר אין ווארשא איז בעשטימט געווארן לאמאט בעלין

וואשינגטאן, 1 (ספ. טעל.) אן אפיציעלער קאמוניקאט איז מודיע, אז לאמאט בעלין איז בעשטימט געווארען אלס אמעריקאנער אמבאסאדאר אין ווארשא.

יודישע בעאמטע אין ראוונער מאגיסטראט ווערען רעדוצירט

ראוונע (יט"א) לעצטענס איז צוליב אייבשפארונגס-צוועקן דורכגעפיהרט געווארען א רעדוקציע פון 54 בעאמטע פון ראוונער מאגיסטראט. אויף דער אלגעמיינער צאהל 212 בעאמטע, צווישען וועלכע עס זענען געווען 20 יודען, זענען רעדוצירט געווארען 14 יודען און 40 נישט-יודישע בעאמטע. די דאזיגע רעדוקציע, וואס האט נישט פראפארציאנעל שווערער געטראפען די יודישע בעאמטע, האט געמאכט א שווערען רושם צווישען דער יודישער בעפעלקערונג.

זיצונג פון דער רעפרעזענטאנץ פון דער יוד. אגענץ אין פוילען

מיט'ן אנטייל פון דר. בערנארד קאהן

ווארשא, (י.ט.א.) די טעג איז פארגעקומען א זיצונג פון דער רעפרעזענטאנץ פון דער יודישער אגענץ אין פוילען מיט'ן אנטייל פון עקזעקוטיוו-מיטגליד פון דער יודישער אגענץ דר. בערנארד קאהן. פרעזעס ל. לעווייטע האט אבגעגעבען א בעריכט וועגען דער טעטיגקייט פון דער יודישער אגענץ אין פוילען פאר דער לעצטער צייט. אין דער דיסקוסיע, וואס האט זיך ענטוויקעלט ארום דעם בעריכט זענען ארומגערעדט געווארען א רייהע פראגען ווי עמיגראציע און טוריסטיק, די פראגע פון שאפען הלוואות פאר קאנדידאטען, וואס בעזיצען נישט דעם נויטיגען קאפיטאל, כדי זיך צו בעזעצען אין א"י, די פראגע פון הילף פון אמעריקאנער קרובים א.א.וו.

עס זענען געווארען אנגענומען ענטשפרעכענדע בעשלוסען. פיל אויפמערקזאמקייט איז געווידמעט געווארען דער פראגע פון פערברייטערן די באזע און אקטיוויזירען די ברייטע נישט-ציוניסטישע קרייזען פון דער יודישער געזעלשאפט אין פוילען פאר'ן א"י-אויפבוי. אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערען געפלאנט אין מיטען פון חודש דעצעמבער ברייטערע בעראטונגען און קאנפערענצען, צו וועלכע עס האט אויך פערשפראכען צו קומען קיין פוילען ד"ר בערנארד קאהן.

יוד. צאראניסטישער וואהל-בלאק בעזיגט דעם אנטיסעמיטישען קאנדידאט אין בעלץ-קרייז

קישינעוו, (יט"א) בעת די צוגאב-וואהלען אין בעלץ-קרייז האט דער וואהל-בלאק צווישען דער יודישער פארטיי און דער צאראניסטישער רעגירונגס פארטיי בעזיגט דעם קוזיסטישען קאנדידאט צום סענאט נאוויצקי. אלס סענאטאר איז א דאנק דער יודישער אונטערשטיצונג געוועהלט געווארען דער געוו. בירגערמייסטער קרובאוויאטקין.

פאר'ן שליסען דעם וואהל-בלאק האט דער פרעפעקט געארגיאנאוו פערזיכערט די יודישע פארטיי, אז די רעגירונג וועט אין קיין פאל נישט ערלויבען צו שטערען די רוה פון דער יודישער בעפעלקערונג אין לאנד.

אין א בריף צו דער יודישער פארטיי האט דער איצט-נעוועהלטער סענאטאר קרובאוויאטקין זיך פערפליכטעט צו אונטערשטיצען אין סענאט די יודישע אינטערעסען און האנדלען בנוגע אלגעמיינע יודישע פראגען אין פערשטענדיגונג מיט'ן יודישען פארלאמענט קלוב.

בעשטראפט פאר קאמוניסטישע אגיטאציע אין א"י

ירושלים, (יט"א) דאס קרייז-געריכט אין ירושלים האט פערמשפט א געוויס יהודית קעלמאן אויף 9 חדשים תפיסה פאר פערשפרייטען קאמוניסטישע אויפרופען אין צוזאמענהאנג מיט'ן קאנפליקט ביי בעשעפטיגען ארבייטער אין וואסער-רעזערוואר אין רמה. די פערמשפטע איז שוין איינמאל אפגעזעסען 6 חדשים תפיסה פאר ענליכער בעשולדיגונג איצט האט דאס געריכט עס בעפוהלען זי צו דעפארטירען.

די שטעלונג פון די יודישע ארגאניזאציעס

צו דער מלוכה'שער יוגענד-ארגאניזאציע אין דייטשלאנד

בערלין (יט"א) אין די יודישע יוגענד-קרייזען ווערען געפיהרט איצט לייידענשאפטליכע דעבאטען וועגען דער שטעלונג פון דער אלגעמיינער מיליטעריש-ספארטלישער יוגענד - ארגאניזאציע, וואס ווערט ארגאניזירט דורך דער דייטשער רעגירונג. ביז איצט זענען צוגעטרעטען צו דער דאזיגער ארגאניזאציע בלויז די רעכטע פערבאנדען ווי שטאהלהעלם, „קיפהויזער-בונד" און היטלער-שטורם-אפטיילונג. פון די אלע ארגאניזאציעס צעהלען בלויז דער „קיפהויזער-בונד" צווישען זיינע 800.000 מיטגלידער 3 טויזענד יודען. דער רייכסבאנער, וועלכער צעהלט פיל טויזענדער יודישע מיטגלידער, האט נאך ביז איצט נישט אנגענומען קיין בעשלוס, וואהרשיינליך וועט ער צוטרעטען צו דער ארגאניזאציע.

די שטעלונג פון די יודישע יוגענד-ארגאניזאציעס איז פאלגענדע: די פעראייניגונג פון יודישע יוגענד-פערבאנדען אין דייטשלאנד, וואס שטעלט זיך הויפטזעכליך עטישע קולטור-צילען, האט פארלויפיג נישט אנגענומען קיין שטעלונג מיט דער פראגע.

דער רייכסבונד פון יודישע פראנט-זעלנער ווען טראגן דעם ווידער'שטאנד פון א טייל פאציפיסטיש-געשטימטע מיטגלידער אין די נאהענטסטע טעג צוטרעטען צו דער אלגעמיינער ארגאניזאציע. אויך דער דייטשער „מכבי" האט שוין אנגעקניפט א קאנטאקט מיט דער מלוכה'שער יוגענד-ארגאניזאציע.

דער קארטעל פון יודישע פערבינדונגען, וואס בעשטעהט ארום ציוניסטיש-געשטימטע יודישע סטודענטען-פעראיינען איז ביז איצט נישט צוגעטרעטען צו דער מלוכה'שער יוגענד-ארגאניזאציע. צווישען דער ציוניסטישער סטודענטענשאפט הערשט נישט קיין בעגייסטערונג פאר'ן צוטריט צו א מיליטאריסטישער ארגאניזאציע. אויב אבער דער צוטריט וועט זיין פערפליכטענד פאר אלע יוגענד-ארגאניזאציעס, וועט ער נאטירליך צושטאנד קומען.

דער ברית-טרומפעלדאר האט זיך איינשטימיג ארויסגעזאגט פאר'ן אריינטרעטען און האט זיך שוין געשטעלט אין פערבינדונג מיט'ן קוראטאריום פון מלוכה-פערבאנד. דער קארטעל פון יודישע פערבינדונגען, וואס בעהמט ארום די ליבעראלע יודישע סטודענטען-פעראיינען האט ביז איצט נישט אנגענומען קיין שטעלונג. די מיינונגען וועגען דער פראגע זענען אין קארטעל צוטיילט.

לויט'ן סטאטוט איז דער מלוכה-יוגענד-פערבאנד אונפארטייאיש און איבער קאנפעסיאנעל. פאר ארויסטרעטען די דאזיגע פרינציפען דראהט שטראף, ענטוועלטע אויסשלוס. ווי יט"א ווערט ערזאוויר, האבען די פיהרער פון די היטלעריסטישע שטורם-אפטיילונגען זיך ארויסגעזאגט אין דעם זין, אז זיי וועלען נישט טרייבען קיין שום פאליטיק אין די ראהמען פון דער דאזיגער ארגאניזאציע, וואס זיי וועלען זיצען צוזאמען מיט די יודישע פארשטעהער אין מלוכה-קוראטאריום.

פייערליכע ערעפנונג פון א נייער גאס אין רוים

צום 10-טען יאהרטאג פון פאשיסטישען זיג. מוסאליני רייט אין אינדערמיט פון פארענט.

אלגעמיינער אראבישער שטרייק אין א״י

ברעכט אויס היינט איז טאג פון דער באלפור-דעקלאראציע

ירושלים, 1 (יט״א טעלעגראפיש). די אראבישע עקזעקוטיווע האט אפגעהאלטען א זיצונג, אויף וועלכער ס׳איז בעשלאסען געווארען אפצופייערן דעם פרענטש-בעריכט. די גאנצע אראבישע בעפעלקערונג איז אויפגעפאדערט געווארען צום גענעראל-שטרייק אויף היינט דעם 2-טען נאוועמבער, אין באלפור-טאג מיט די לאזונגען: פערווערען דעם באדען-פערקויף פאר יודען, אפשטעלען די יודישע עמיגראציע קיין ארץ-ישראל א. אנד.

דער אוצר פון כינעזישען קייזערליכען הויף

איז פערפאלען געווארען

מאסקווע, 1 (ספ. טעל.) דער כינעזישער מארשאל טשאן-קאי-שעק האט געוואלט פערבעסערן די פינאנסען פון זיין ארמעע דורך פערקויפען די ציהרונג פון געוועזענעם כינעזישען קייזערליכען הויף, וואס געפינט זיך אין נאנקין.

ווען טשאן-קאי-שעקס מיליטער האט געוואלט צונעהמען די ציהרונג, וואס זענען געווען בעהאלטען אין פאלאץ, האט זיך ארויסגעשטעלט, אז דאס גאנצע ציהרונג איז פערפאלען געווארען. דער ווערט פון אוצר איז 350 מיליאן דאלאר.

הערריא׳ס וויזיט איז שפאניע

טראגט א פריוואטע כאראקטער

מאדריד, 1 (ספ. טעל.) הערריאס וויזיט אין שפאניען האט געגעבען א געלעגענהייט די אפאזיציאנעלע גרופען איינצוארדענען דעמאנסטראציעס געגען דער רעגירונג, עטליכע גרופען סטודענטען האבען אפילו פערשטרייקט. אין גאס האט מען הערריאן געמאכט אוואציעס. הערריא האט ערקלערט, אז זיין וויזיט טראגט א פריוואטע כאראקטער.

יודיש קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2.

יודיש דראמ. טעאטער אין פוילען
ווילנער טרופע
אנפירונג: מ. מזאה. יאר XVII

היינט. מיטוואך, דעם 2-טען נאוועמבער, 9 אוונט צום 22-טען מאל

בונט אין אויסבעסערונגס-הויז

א היינטצייטיקע טעאטער-שטיק אין 3 אקטען

מחבר: פעטער-מארטין לאמפעל. יידיש: מ. מ. רעזשי: יעקב ראטבוים.

דאס טעאטער-שטיק איז געבויט — ביי פרעמדער דראמאטישער באארבעטונג, אויפן גרונד פון אויטענטישע דאקומענטירטע געשעעניש און פאקטן, פארשריבן דורך יינגלעך פון א אויסבעסערונגס-הויז אין דייטשלאנד.

בילעטען צו בעקומען פון 11 ביז 2 בטאג און פון 5 א זייגער נאכמיטאג — אין קאסע פון טעאטער.

אדמיניסטראטיווע אנפירונג: ב. אסס.

דער אמעריקאנישער פארשער לינקאלן עלסוואורט (לינקס) גרייט צו א נייע עקספעדיציע צום דרום-פאל.

פראפ. איינשטיין׳ס רייזע קיין אמעריקא

בערלין, (יט״א) ווי יט״א ווערט געוואר, וועט פראפ. אלבערט איינשטיין אפפאהרען דעם 10-טען דעצעמבער קיין אמעריקא. פראפ. איינשטיין וועט אנהויבען זיינע ארבייטען אין אינסטיטוט אין פרינסעט, ערשט אין יאהר 1933. איצט פאהרט פראפ. איינשטיין קיין פאסאדענא אין קאליפארניען, וואו ער וועט פארזעצען זיינע פארשונגען אין דער מאנ-ווילסאן-אבסערוואטאריע.

פראפ. איינשטיין וועט פון איצט אן טיילען זיין צייט צווישען דייטשלאנד און אמעריקא. די פרייסישע אקאדעמיע פון וויסענשאפטען האט ערלויבט דעם פראפ. איינשטיין א מעהר מאנאטיגען אורלויב יעדען יאהר. דאס פרייסישע קולטוס-מיניסטעריום לעגט גרויס אכט דערויף, אז פראפ. איינשטיין זאל פארטזעצען זיין לעהר-טעטיגקייט אויף דעם בערלינער אוניווערזיטעט.

וואס איז אונזער ערשטע אויפגאבע אין דער נייער לאדזער קהלה?

די נייע פרנסים און דאזארעס וועגען דער קהלה-ארבייט

נעכטיגע פארמעלע זיצונג פון דער פערוואלטונג און ראט

נעכטען 6 א זייגער אין אוונט איז פארגעקומען א זיצונג פון דער אלטער מיט דער נייער קהלה-פערוואלטונג און פון קהלה-ראט. אויף דער טאג-ארדנונג פון דער זיצונג האט זיך געפונען נאר איין פונקט. דאס איבערנעהמען די טעטיגקייט דורך דער נייער פערוואלטונג.

אין אנוועזענהייט פון 23 פרנסים און דאזארעס עפענט די זיצונג דער פרעזעס פון דער ביזאיצטיגער פערוואלטונג דעפ. מינצבערג. ער זאגט, אז נאכדעם ווי די פרעזידיומס פון דעם נייעם ראט און פערוואלטונג זענען בעשטעטיגט געווארען דורך דער מאכט, עפענט ער אויפ׳ן גרונד פון ארט. 78 פון וואהל-רעגולאמין די זיצונג. דער פרעזעס טיילט מיט, אז אין צוזאמענשטעל פון ראט זענען אריינגעטרעטען געוויסע קליינע ענדערונגען, אזוי איז אויפ׳ן ארט פון לאוניק יאעל, וואס האט רעזיגנירט פון ראט, אריין אלס פרנס ה׳ וואלף האלבערשטאט, אויפ׳ן ארט פון ה׳ אונערבוים וואס האט רעזיגנירט איז אריין ה׳ י. מ. ווארידיסלאווסקי און אויפ׳ן ארט פון ה׳ בודזינער — ה׳ וואלף זילבערשטיין.

סעקרעטאר נאדעל לייענט דאן פאר אין פויליש דעם טעקסט פון פראטאקאל, וועלכער דארף אונטערגעשריבען ווערען דורך די מיטגלידער פון דער אלטער און נייער פערוואלטונג. אין פראטאקאל ווערט איינגעשריבען דאס פערמעגען פון דער קהלה: דאס בעוועגליכע און אונבעוועגליכע, די ביכער און בכלל אלץ וואס די נייע פערוואלטונג דארף איבערנעהמען. נאכ׳ן לייענען דעם פראטאקאל בעהט אדוו. ווייצמאן דעם פראטאקאל אויך צו לייענען אין יודיש. סעקרעטאר נאדעל לייענט דאן אויף יודיש. פרנס וו. האלבערשטאט בעט דאן דעם פראטאקאל אויך צו לייענען אין העברעאיש. מאג. בונין לייענט דעם פראטאקאל אויף העברעאיש. נאך דער הפסקה, בעת וועלכער דער פראטאקאל ווערט אויסגעפערטיגט, שרייבען אונטער דעם פראטאקאל די מיטגלידער פון דער ביזאיצטיגער צייטווייליגער פערוואלטונג און די מיטגלידער פון דער נייער קהלה-פערוואלטונג.

דעפ. מינצבערג האלט דערויף א לענגערע רעדע, אין וועלכער ער זאגט צווישען אנדערען, אז ער טרעט ארויס אין איצטיגען מאמענט אלס פרעזעס פון דער ביזאיצטיגער פערוואלטונג און אלס פרעזעס פון דער נייער פערוואלטונג, אין זיין ערשטער ראל דאנקט ער אלע מיטגלידער פון דער צייטווייליגער פערוואלטונג, צווישען וועלכע ס׳האט געהערשט א הארמאנישע צוזאמענארבייט און דעריבער איז די ארבייט געווען א פרוכטבארע. ער דאנקט אויך דעם גאנצען פערסאנאל מיט׳ן סעקרעטאר גאדעל בראש, וועלכער האט נישט געקארגט קיין מיה און אנשטרענגונג ביים אויספיהרען די שווערע קהלה-ארבייט.

אלס פרעזעס פון דער נייער פערוואלטונג ווענדעט זיך ה׳ מינצבערג מיט אנ׳אפעל צו אלע מיטגלידער פון ראט און דער פערוואלטונג וועגען א פרידליכע צוזאמענארבייט.

— איך ווייס, זאגט ה׳ מינצבערג, אז אהן ספק טיילען אונז פערשידענע מאמענטען, אידעען און צילען, אבער ס׳זענען דאך אויך פערהאן מאמענטען, וועלכע פעראייניגען אונז. אזעלכע מאמענטען וואס דארפען קיין חלוקי דעות נישט ארויסרופען. זאלען מיר אין אונזער ארבייט נישט נוצען די מאמענטען, וועלכע צורייסען אונז, נאר די מאמענטען, וועלכע פעראייניגען אונז און מיר וועלען קענען דינען דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע געפינט זיך אין א גרויסע נויט.

— מ׳קען מיר נישט פארווארפען, זאגט ווייטער דער פרעזעס, אז איך בין אין מיין ביזאיצטיגער קהלה-טעטיגקייט ארויסגעגאנגען פון ענג-פארטייאישע הנחות אין טענדענציעז ערלעדיגט די קהלה-ענינים. אויך אויף ווייטער וועל איך מיך האלטען אין דער טאקטיק, אז די קהלה זאל זיין א רעפרעזענטאנץ פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג און אין דעם, האף איך, וועלען מיר די פערוואלטונגס- און ראט מיטגלידער מיטהעלפען.

וואס דארף זיין די הויפט-ארבייט פון דער קהלה

אנקעטע צווישען די אנפיהרער פון די ריכטונגען, וואס זענען פערטרעטען אין דער קהלה

מיר האבען זיך געווענדעט צו די אנפיהרער פון די ריכטונגען וואס זענען פערטרעטען אין דער קהלה מיט עטליכע פראגען און קודם כל מיט דער פראגע, וואס דארף זיין די הויפט ארבייט פון דער נייער קהלה.

דער דאזאר פון דער ציוניסטישע פראקציע אין דער קהלה פערוואלטונג ה׳

מרדכי חיים רומקאווסקי

האט ערקלערט: לויט מיין מיינונג דארף מען זיך א מעהרהייט אונטערווארפען. אבער וועלכע? א ריינע אנ׳ערליכע, די מעהרהייט פון דער איצטיגער קהלה אנ׳ערקענען מיר נישט. ווייל די וואהלען זענען אדורכגעפיהרט געווארען מיט פערשידענע קונצען און די איצטיגע מעהרהייט שפיגעלט נישט אפ די פערהעלטנישען אין דער יודישער בעפעלקערונג אין לאדז.

דעריבער וועט אונזער אויפגאבע אין דער קהלה זיין „על המשמר״, שטעהען אויף דער וואך פון די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג, מיר ווייסען פון דער פראקטיק, אז די אגודה-מעהרהייט וועט אונז נישט ערלויבען עפיס צו טאן, מיר וועלען זיך אבער בעמיהען אפצוראטעווען די יודישע בעפעלקערונג אין לאדז פון די אגודהשע נעגעל, אויף וויפיל דאס וועט זיך נאר לאזען, מיר וועלען זיך בעמיהען אויף געוויסע אופנים צו אינפארמירען די יודישע בעפעלקערונג וועגען דעם וואס טוט זיך אין דער קהלה. וועט די „אגודה״ טאן אמאל א גוטע זאך, וועלען מיר צוהעלפען, וועט אבער די „אגודה״ ווייטער פיהרען איהר ביז־איצטיגע טאקטיק און פאליטיק, וועלען מיר זיין געצוואונגען זיך צו שטעלען אין דער שארפסטער אפאזיציע.

דאזאר אדוואקאט ווייצמאן

דער פיהרער פון דער פאלקיסטישער פראקציע אדוו. ווייצמאן האט געזאגט, אז די וויכטיגסטע ארבייט פון דער קהלה דארף זיין פערברייטערען די סאציאלע הילף ביי דער קהלה. אויב אין אלע געביטען קענען געמאכט ווערען בעגרענצונגען טאר מען דאס נישט טון בנוגע דער סאציאלער הילף. די נויט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג איז גרויס, פון קיין זייט קען מען אויף קיין הילף נישט רעכענען, אויב די קהלה זאל נישט צוטראכטען א גרויסע הילפס-אקציע דראהט א קאטאסטראפע, ליידער זעהען מיר, אז לעצטענס זענען די אויסגאבען אויף סאציאלער הילף אין דער קהלה פערקלענערט געווארען אין א גרעסערען פראצענט-זאץ ווי ס׳האבען זיך פערקלענערט די אלגעמיינע הכנסות אין דער קהלה.

וואס שייך אונזער שטעלונג אין דער קהלה, געהערען מיר נישט צו דער מעהרהייט און קענען נישט זיין פעראנטווארטליך פאר דער טעטיגקייט, הגם מיר אונטערשיידען זיך אזוי שטארק פון דער מעהרהייט מיט אינזערע אנשוי-ונגען און אין פערשידענע פראגען, וועט אונזער בעציהונג אבער צו דער גאנצער קהלה-ארבייט זיין א ריין-זאכליכע.

דאזאר בנימין רוס

דער פארשטעהער פון דער אונפארטייאיש-רעליגיעזער פראקציע האט ערקלעהרט: מיר וועלען פאדערען אין דער קהלה א ראציאנעלע פערטיילונג פון אלע וואוילטאטען פון דער קהלה צווישע דער גאנצער בעפעלקערונג אהן אונטערשיד פון ריכטונג.

צוליב דעם געוואלדיגען קריזיס וועלען מיר קודם-כל פאדערען צו זוכען און געפינען מיטלען, אז די יודישע רעפרעזענטאנץ זאל ... [illegible] א נעהעריגען אופן מילדערען די נויט וואס הערשט איצט צווישען די יודישע מאסען. די בעשלוסען זאלען נישט בלייבען קיין פאפירענע רעזאלוציעס. ווי דאס איז דער פאקט מיט דער קאמיסיע פאר דרינגענדער הילף, נאר די הילף זאל זיין א רעאלע.

וואס שייך אונזער בעציהונג צו דער ארבייט אין דער קהלה איז דאס אפהענגיג ווי אזוי די מעהרהייט וועט זיך בעציהען צו אונזערע פארשלאגען, יעדענפאלס וועלען מיר אונטערשטיצען יעדע איניציאטיוו וואס וועט זיין געווענדעט אויף צו לינדערען די נויט פון דער בעפעלקערונג.

פרנס וואלף זילבערשטיין

דער פארשטעהער פון „מזרחי״ אין קהלה ראט ה׳ וואלף זילבערשטיין האט ערקלעהרט, אז די מזרחיסטען זענען געקומען אין קהלה מיט׳ן געדאנק פון פאזיטיווער ארבייט. מיר וועלען נישט פיהרען קיין אפאזיציע לשם אפאזיציע, מיר זענען אבער אויך פון קיינעם נישט אפהענגי׳. יעדע ווי־טע זאך וועלען מיר אונטערשטיצען, יעדע שלעכטע בעקעמפען, קען דאס קומען פון וועלכען צד דאס זאל נישט זיין.

פרנס ה. ד. זילבערשטיין

דער פארשטעהער פון „פועלי אגודת ישראל״ ה׳ ה. ד. זילבערשטיין האט ערקלעהרט, אינזער ערשטע אויפגאבע וועט זיין צו פאדערען, אז די סאציאלע הילפס-ארבייט זאל פערברייטערט ווערען און דא טאר נישט געמאכט ווערען קיין שום אונטערשייד, צו וואס פאר א ריכטונג דער הונגעריגער אדער אומגליקליכער געהער. מיר וועלען קודם כל פאדערען תיכף אדורכצופיהרען א גרויסע קויה״טן- און בעשפייזונגס-אקציע פאר דער ארבייטסלאזער יודישער בעפעלקערונג, וועלכע געניסט נישט צוליב איהר ספעציפישער סטרוקטור, פון קיין שום הילף.

וואס שייך אונזער שטעלונג אין דער קהלה, וועלען מיר אין קולטור-פראגען געהען מיט דער אגודה׳שער מעהרהייט און אין סאציאלע פראגען וועלען מיר זיך פערשטענדליך אונטערשיידען. מיר וועלען פאדערן, אז ס׳זאלען נאכגעגעבען ווערען די פערלאנגען פון דער ארבייטענדער יודישער בעפעלקערונג.

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאדז. 2 נאָוועמבער 1932

רוים און מאָסקווע — די שעפערישע צענטערן

עמיל לודוויגס פאַרלעזונג אין פּאַריז וועגען די הערשער און פיהרער פון אונזער עפּאָכע

עמיל לודוויג האָט געהאַלטען אַ פאַרלעזונג אין פּאַריז. דער גראַנדיעזער זאַל פלייעל איז נישט געווען אימשטאַנד אריינצונעהמען די אַלע, וועלכע זענען געקומען אויסהערען דעם בעריהמטען יודיש-דייטשען שריפטשטעלער.

די פאַרלעזונג האָט געטראָגען אַ היסטאָריש-פילאָזאָפישען כאַראַקטער און, צום בעדויערען פון די צוהערער, עטהאַלטען ווייניג אַנעקדאָטען, וועלכע זיי האָבען ערוואַרט.

לודוויג האָט געפּרובט אין זיין לעקציע אויפצודעקען דעם „פילאָזאָפישען זין" פון דער עפּאָכע, וועלכע מיר לעבען איצט איבער.

די בעוועגקראַפט פון אונזער עפּאָכע איז — לויט דער מיינונג פון לודוויג'ן — די דורשט נאָך מאַכט. יעדער פון די היינטיגע פיהרער האַלט, אַז ער פיהרט זיין לאַנד צו אַ בעסערער צוקונפט; יעדער פון זיי מיינט, אַז ער און זיין פאָלק זענען איינס און דאָס זעלבע. פאַקטיש הערשען אין דער וועלט דריי כחות: געלד, אַרמעען און פּאַרטייען.

עס איז אַ מאָדנע זאַך — זאָגט לודוויג — וואָס כמעט אַלע היינטיגע פיהרער זענען אַרויס פון די פאָלקס-מאַסען. דער ערשטער דייטשער פּרעזידענט עבערט איז געווען אַ ריטער, דער דיקטאַטאָר פון טערקיי קעמאַל פּאַשאַ איז געווען אַ פּאַסטוך, מוסאָליני'ס פאָטער איז געווען אַ שמיד, סטאַלין איז אַ זוהן פון אַ שוסטער. זיי אַלע האָבען געוואוסט פון נויט, אַלע זענען געזעסען אין טורמעס און דערפאַר, ווייזט אויס, זענען זיי אַזוי גערן אַריין אין די טורמעס זייערע געגנער.

עס איז אָבער פאַראַן אַ בעדייטענדער אונטערשיד צווישען פיהרער פון דער דעמאָקראַטיע און די דיקטאַטאָרען. לודוויג רעדט מיט דער טיפסטע אַכטונג וועגען בריאַנען, וועלכער האָט, לויט זיין מיינונג, געהאָפט זיין דער ערשטער פּרעזידענט פון די אייראָפּעאישע פעראייניגטע שטאַטען. מיט גרויס וואַרימקייט רעדט אויך לודוויג וועגען דעם אַלטען פּרעזידענט פון טשעכאָסלאָוואַקיי, וועגען מאַסאַריק'ן.

עמיל לודוויג שטעלט די אַלטע פראַגע: צי ווערען די מענשען געשאַפען דורך די אומשטענדען, אָדער פערקעהרט, די אומשטענדען ווערען געשאַפען דורך די מענשען? דער לעקטאָר האַלט זיך ביי דער מיינונג, אַז די פּערזענליכקייט שאַפט די געשיכטע און פערופט זיך דערביי אויף אַ רייהע היסטאָרישע ביישפּילען פון ענערגישע דיקטאַטאָרען. דער גרעסטער צווישען זיי איז געווען נאַפּאָלעאָן. ביים היינטיגען טאָג זענען די איינציגע שעפערישע צענטרען אין דער וועלט רוים און מאָסקווע.

לודוויג האַלט, אַז מוסאָליני, סטאַלין און קעמאַל פּאַשאַ זענען אויפריכטיגע אַנהענגער פון שלום, ווייל אין פריעדען קאָנען זיי נאָך לאַנג בלייבען די הערשער פון דער לאַגע, דאַגעגען יעדער קריג וועט מאַכען אַ סוף צו זייער הערשאַפט. דאָס גרעסטע שלעכטס פון אונזער צייט זענען נישט די דיקטאַטאָרען, נאָר דער איבערטריבענער נאַציאָנאַליזם, וועלכער איז די ווירקליכע סיבה פון אַלע מלחמות. די מוטער פון אַלע מאָדערנע דיקטאַטורען איז דייטשלאַנד: מאַרקס איז געווען דער פאָטער פון קאָמוניזם, ניצשע דער פאָטער פון פאַשיזם, ביידע שטאַמען זיי פון העגעל'ן.

לודוויג גיט דאַן אַ קורצע כאַראַקטעריסטיק פון די דיקטאַטאָרען, מיט וועלכע ער איז פערזענליך בעקאַנט. דאָס כאַראַקטעריסטישע איז ביי קעמאַל פּאַשאַ, וואָס דער דאָזיגער שעפער פון נייעם טערקיי געוויצט אַבסאָלוט נישט קיין פאַנטאַזיע. ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון קאַליפאַט, פון כבוד און רוהם, ער פיהרט אַ בעשיידען לעבען און האַלט, אַז נאַפּאָלעאָן איז געווען אַ פאַנטאַזיאָר.

מוסאָליני איז אַ געמיש פון האַרטקייט און צאַרטקייט, פון אייזערנעם ווילען און קינדערישער נאַאיווקייט. זיין הויפּט-שטריך איז שטאָלצקייט. מיך האָט איבעראַשט — זאָגט לודוויג — ווי ווייט מוסאָליני איז געבליבען סאָציאַליסט. ער געהט פּאַמעליך אָבער פעסט צוריק צו די אידעען פון זיין יוגענד און פיל וועלען נאָך בעוואונדערען, וואָס דער דאָזיגער מענש וועט נאָך בעווייזען.

אין סטאַלינען האָט לודוויג בעוואונדערט מעהר פאַר אַלץ, וואָס סטאַלין שטאַלצירט אויסער געוועהנליך [illegible], וואָס ער איז לעבענס אַ שילער. לודוויג בעציהט זיך אין אַלגעמיין מיט סימפּאַטיע צום סאָוויעטישען עקספּערימענט; ער האַלט, אַז אייניגע סאָוויעטישע אידעען האָבען געהאַט אַ גוטע ווירקונג אויף אייראָפּע. אַ שטייגער, די נייעסטע סאָוויעטישע געזעצגעבונג וועגען הייראַט, וועגען שוץ פון דער מוטער.

בעענדיגט האָט לודוויג זיין פאַרלעזונג מיט פאָלגענדען געדאַנק: מען קען זיין אַ פראַנצויז, אַ איטאַליענער, אַ דייטש, אָבער גלייכצייטיג דאַרף מען זיין אַן אייראָפּעער. די מויערן, וואָס טיילען פונאַנדער די פעלקער, דאַרפען צושטערט ווערען. צום בעדויערען געפינט זיך אונזער שיקזאַל אָדער אין די הענט פון עגאָאיסטישע פּאַנאַטיקער, אָדער אין די הענט פון טאַלאַנטלאָזע ספּעציאַליסטען. די פעלקער דאַרפען זיך פעראייניגען אין דער שטרעבונג צו שלום און צו פרידליכען שאַפען.

א רעוואָלוציע אין די שטאָפען און מאָדעס

וויל מען דורכפיהרען אין סאָוויעטען-פערבאַנד

אין סאָוויעטען רוסלאַנד ווערט צוגעגרייט אַ „פרידליכע רעוואָלוציע" פון דער מאָדע. עס איז ערקלערט געוואָרען אַ קאָנקורס פון אַ גאַנץ נייעם טיפּ קליידונג, וואָס דאַרף זיין צוגעפּאַסט צו דער מאָדע פון די פּראָלעטאַריער. — אָנגעהויבען האָט מען פון נייע מוסטער'ן פון שטאָף. די אַלטע „בורזשואַזע" מוסטערען דאַרפען פערטוישט ווערען מיט נייע, וואָס זאָלען זיין „איבערגענומען מיט דער פּראָלעטאַרישער עסענטליכקייט און מיט די צילען פון פּראָפּאַגאַנדע". אין די סאָוויעטישע פאַבריקען האָט מען שוין אויסגעפּרובט 3000 נייע מוסטער'ן, וואָס זאָלען דינען דער פּראָפּאַגאַנדע פון דעם פינף-יאָהר-פּלאַן. געצאָהנטע רעדערלעך, עלעקטרישע לעמפּלעך, עראָפּלאַנען, צעפּעלינען, גאַז-מאַסקעס, פיגורען פון רויט-אַרמייער האָבען אַרויסגעשטויסען די מוסטער'ן פון בלומען, קעסטעלדיגע און געאָמעטרישע פיגורען פון דער פערגאַנגענהייט. אַנצוגען, פאַרהאַנגען, צייכלעך אויף די קישענס — אַלץ דאַרף דינען צום אויפבוי פון די סאָוויעטען.

די קאָמיסיע וועלכע האָט בעשטעלט די מוסטער'ן, האָט אָפען געזאָגט, אַז זי פערלאַנגט פּראָפּאַגאַנדע-צייכנונגען, אַז עס האָבען פאַר איהר קיין ווערט נישט די עסטעטישע סימבאָלען און אַלעגאָריען זי דאַרף, אַז די מוסטער'ן זאָלען רעדען דירעקט איינפאַך, פּראָלעטאַריש.

און מען האָט דעם פערלאַנג פון דער קאָמיסיע אויסגעפּילט. צו די בעסטע צייכנונגען געהערט איינע, וואָס שטעלט מיט זיך פאָר אַ קאַראַוואַן פון קעמלען אין איין רייהע מיט דעם פליהענדען צוג פון טורקסיב (טורקעסטאַן-סיביר'ער אייזענבאַהן). פון אונטען שיינט די אויפגעהענדע זון; עס דערמאָהנט די אויפגעהענדע זון אויף אַ יאַפּאַנישער פאָהן. די גאַנצע קאָמפּאָזיציע איז אויסגעמאָלט אין גרעלע, שרייענדע קאָלירען: בלויע, גרינע, פורפור און געלע פאַרבען און איז אויסגערעכענט אויף צו פערכאַפּען דאָס אויג פון אַן איינוואוינער פון מיטעל-אזיען. קוקענדיג אויף דעם דאָזיגען מוסטער, דאַרף דער צושויער זיך אַדורכדרינגען מיט פעראַכטונג צו דעם קאַראַוואַן קעמלען און מיט ענטציקונג צו דעם טורקסיב צו די נייע מיטלען פון קאָמוניקאַציע.

פאַר דעם פויער זענען געשאַפען ספּעציעלע מוסטערן מיט פויערישע מכשירים, דאָרפישע געוועבער מיט אויפשריפטען „דאָרפישער קאָאָפּעראַטיוו" א. א. וו. איין טערקישע פירמע איז געוואָרען אַזוי ענטציקט פון דעם מוסטער, אַז זי האָט בעשטעלט אַ גרויסע פּאַרטיע שטאָף מיט דער דאָזיגער צייכנונג, אָבער מיט דעם בעדינג, אַז די אויפשריפט „דאָרפישער קאָאָפּעראַטיוו" זאָל אַראָפּגענומען ווערען.

אַן אויסטערלישען איינדרוק מאַכט דער מוסטער: רויט, ווייס און בלוי, וועלכער רעדט וועגען אויספיהרען די פּיאַטילעטקע פון עלעקטריפיקאַציע אין דריטהאַלבען יאָהר. עלעקטרישע לעמפּלעך זענען דאָ צונויפגעמישט מיט ציפערן, וועלכע דעמאָנסטרירען די געשיכטע פון דורכפיהרען דעם פינף-יאָהר-פּלאַן אין צוויי מיט אַ האַלב יאָהר.

די אינדוסטריאַליזאַציע ווערט אויסגעדריקט דורך צאָהן-רעדערלעך, פאַבריק-קוימענס, פאַבריקס-געביידעס א. א. וו.

איינער פון די בעליבטסטע מוסטער'ן איז אַן עראָפּלאַן מיט אַ סאָוויעטישען שטערן. עס זענען דאָ אויך צעפּעלינען, מאַרשירענדע רויטע-אַרמייער, גאַז-מאַסקעס. עס איז אַפילו פאַראַן אַ מוסטער, וועלכער שטעלט פאַר די פערשידענע עטאַפּען פון יאַפּאַניש-כינעזישען קאָנפליקט. די אַלע מוסטער'ן ווערען געדרוקט מערסטענטייל אויף בוימוואָלענע סחורות. בלויז אַ צוויי דריי אויף קרעפּ-דעשין. אין די מאָסקווער קאָאָפּעראַטיוון קאָסטען די נייע שטאָפען פון אַ רובל מיט 12 קאָפּיקעס ביז 6 רובל אַ מעטער.

א לעבעדיגער גרוס פון די קאָוונער יודען

פון א געשפּרעך מיט א יודישען זשורנאַליסט

אין ווילנע ווייליט איצט אַ גרעסערע עקסקורסיע פון קאָוונער יודען, צווישען וועלכע ס'געפינען זיך אויך אייניגע געז. טוער און זשורנאַליסטען. דער יודיש-ליטווישער זשורנאַליסט ה. פּספּי גיט איבער פאָלגענדיגע פּרטים וועגען דעם איצטיגען מצב אין ליטע.

די ליטווישע רעגירונג לייגט די לעצטע צייט פיל אַכט אויף דער געשטאַלטונג פון די עקאָנאָמישע פערהעלטנישען אין לאַנד. ס'ווערען איינגע-זוכט גרעסערע אָפּזאַץ-מערק פאַר דער לאַנדווירטשאַפט און איהרע פּראָדוקטען, וועלכע איז דאָס רוב קאָנצענטרירט אין קאָאָפּעראַטיוון. דער ווירטשאַפטליכער קריזיס אין ליטע איז שוין איצט גאַנץ [illegible]טיק, הגם ער האָט זיך אין לאַנד געלאָזט אַ ביסעל שפּעטער פיהלען, ווי אין אַ רייהע שכנותדיגע לענדער. נאַטירליך האָט אויך דער קריזיס געווירקט אויף דעם עקאָנאָמישען וואוילשטאַנד פון די ליטווישע יודען, וועלכער האָט זיך מערקבאַר פערערגערט, פאַר דער לעצטער צייט זענען שוין געווען אַפילו גרעסערע באַנקראָטען א. אז. וו.

די רעגירונג ווענדעט אָן פיל ענערגישע מיטלען, בכדי צו לינדערען דעם ווירטשאַפטליכען קריזיס און אַ דאַנק דעם ווערען טאַקע די ווירטשאַפטליכע פערהעלטנישען בהדרגהדיג סטאַביליזירט. מזומן געלט ווערט אויך אין ליטע אַ טייערער ענין, דער עולם ווערט איינגעהאַלטענער און שפּאָרזאַמער אין די הוצאות, מ'הויבט אָן לעבען מיט חשבון און מ'איז פאָרזיכטיג, קיין אַרבייטסלאָזיגקייט איז כמעט נישטא, די בויבעוועגונג אין גאַנצען לאַנד איז נאָך אין פולען ברען. [illegible]

אויף דער יודישער גאַס איז די ציוניסטישע פּאַרטיי די דאָמינירענדע. [illegible] „תרבות" [illegible]

[illegible] רישען עבר מיט פיל בעדייטענדיגע דערגרייכונגען. ס'ערשיינט „העגולה" אַ העברעאישע וואָכענבלאַט „עולמנו" מיט'ן אַנטייל פון פיל אָנגעזעהענע ליטעראַטען און זשורנאַליסטען. די העברעאישע שפּראַך און קולטור ווערט מיט גרויס ליבע געפּלעגט דורך דער יודישער נאַציאָנאַלער יוגענט און איהרע אָרגאַניזאַציעס.

די יודישע סטודענטענשאַפט אין ליטע איז אַ גאַנץ צאָהלרייכע, זי איז אין איהר רוב ציוניסטיש און נעמט אַ טיכטיגען אַנטייל אין יודיש-געזעלשאַפטליכען לעבען פון ליטע.

אין קאָוונער אוניווערזיטעט איז פאַראַן אַ ספּעציעלע קאַטעדרע פאַר סעמיטאָלאָגיע, וואָס בראש פון איהר שטעהט דער דאָצענט ד"ר ח. נ. שאַפּירא. קיין „יומערוס-קלאַוווס" איז נישטא, די בעציהונגען מיט די ליטווישע סטודענטען זענען גוטע.

די עמיגראַציע קיין ארץ ישראל איז אַ בעדייטענדיגע. ס'פאָהרען חלוצים, עס פאָהרט אָבער אויך דער מיטעלשטאַנד.

דער אַלגעמיינער מצב פון אונזערע ברידער אין ליטע איז אַ גוטער, — דאָס איז די [illegible] שורה פון כספּים גרוס.

קלאַנג-קינא-טעאַטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

היינט און פאָלג. טעג!

גרויסער קלאַנג-מייסטערווערק!

גרעסטער פוילישער 100% קלאַנג-פילם

אהן נאָמענטליכע העלדען

אין די הויפּטראָלען: Adam Brodzlsz, Marja Bogda, Z. Pogorzelska

נעבען-פּראָגראַם: „געברידער קאַרמאַזאָוו"

אָנהויב פון די סעאַנסען טעגליך 4 נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג 12 א זייגער בייטאָג.

Dr. med. H. LUBICZ

ספּעצ. פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקה.

צעגעלניאַנאַ 7, טעל. 141-32

נעמט אָן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאָכמ. און פון 5—8 אָווענד. זונטאָג פון 9—11 בייטאָג.

דער אויסרייד פון די ענדעקעס

אין דער בעהויפּטונג, אַז אין די אַנטי-יודישע עקסצעסען אויף די פוילישע אוניווערזיטעטען איז נישט פאַראַן דער מינדעסטער סימן פון שטיכישקייט און זאַכליכקייט, אַז די עקסצעסען שטעלען מיט זיך פאָר נישט עפּעס אַנדערש ווי אַן אָרדינערע פּאָליטישע העצע, איז דער דאָזיגער בעהויפּטונג איז נישטאָ קיין שום גוזמא. זייט אַ לאַנגער צייט האָט מען געוואוסט, אַז די עקסצעסען מוזען אויסברעכען. זיי זענען אַן אומפערמיידליכע הקדמה צו יעהען אוניווערזיטעטס יאָהר. די ענדעציע גיט דורך די עקסצעסען צו וויסען דער רעגירונג און דער געזעלשאַפט, אַז זי עקזיסטירט, אַז זי וואַכט, אַז זי האָט אין איהרע הענד די נשמות פון דער יוגענד און אַז זי האָט לחלוטין נישט רעזיגנירט פון איהרע חלומות וועגען מאַכט און וועגען זיג. מ'האָט אַלזאָ געוואוסט מיט דער גאַנצער זיכערקייט, אַז די עקסצעסען וועלען אויסברעכען, מ'האָט נאָר נישט געוואוסט, ווי אַזוי עס וועט אינסצענירט ווערען דער אויסרייד פאַר די עקסצעסען. אַלס אויסרייד איז געקומען די העכערונג פון די אָפּצאָהלען אויף די הויכשולען. ווען נישט אָט די אומגליקליכע העכערונג, וואָלטען די ענדעקישע סטודענטען געמוזט אָפּזוכען אַן אַנדערען אויסרייד פאַר זייערע מעשים. און אַז יעדער בעוועגונג פון דער ענדעקישער סטודענטען-טער מוז זיך אויסשלאָגען אויפ'ן יודישען קאָרק, דאָס איז אַן אַלטע בעקאַנטע זאַך.

דער מאָל האָט אַלזאָ געבראַכט די העכערונג פון די אָפּצאָהלען. מיט אַ בליצשנעלער טעמפּאָ און געשיקטקייט, וואָס נעהמט זיך פון לאַנגיעהריגען טרענירונג, האָט מען כמעט אין איין נאַכט פאַבריצירט דעם אַנטיסעמיטישען צוגאָב צו דער פאָדערונג פון מיניסטעריום וועגען דער העכערונג פון די אָפּצאָהלען. מ'האָט קאָנסטרואירט דעם לאָזונג, אַז די העכערונג וועט טרעפען בלויז די פוילישע יוגענד אַלס אָרימערע און וועט קיין שום שאָדען נישט ברענגען די יודישע סטודענטען, וועלכע זענען נאַטירליך רייך. און אויב עפּעס אַ יודישער סטודענט איז נישט רייך, כעיבנעהמט זיך דאָך מיט איהם די יודישע געזעלשאַפט א. אז. וו. אַלזאָ, הוזשיא נאַ זשידאַ! אָבער, ווי געזאָגט, ווען עס וואָלט נישט געווען די פראַגע פון דער דאָזיגער העכערונג, וואָלטען זיך געפונען צעהן אַנדערע אויסריידען צו דעמאָנסטרירען געגען דער רעגירונג מיט די פּראַקטישע קאָנסעקווענצען געגען די יודען. פּאָלעמיזירען איז דאָ נישטאָ וואָס. נישט רעדענדיג וועגען דער לעגענדע פון דער יודישער רייכקייט, גלויבען האָבען זיכער די ענדעקעס אַליין נישט אין דעם, אַז אין דער איבערגאַנג פון דער רעגירונג ביים העכערען די אָפּצאָהלען איז געווען צו פאַוואָריזירען די יודישע יוגענד, אַזאַ טיפּש, וואָס זאָל ערנסט דיינען גלויבען, איז נאָך אין פוילען נישט כפּראָהאַן. וועגען וואָס אַלזאָ געהט עס? עס געהט איינפאַך וועגען אַ דעמאָנסטראַציע געגען דער רעגירונג אויף אַ פּלאַטפאָרם, וואָס איז פאַר דעם צוועק בעקוועמסטען, דאָס הייסט אויף אַ יודישער פּלאַטפאָרם.

אונז נאַטירליך בלייבט גאָרנישט מעהר איבער צו טון, ווי צו דעמאַסקירען די אַרבייט פון דער ענדעציע, לעגען די אויפמערקזאַמקייט פון דער אויפגעקלערטער פוילישער עפענטליכער מיינונג אויפ'ן אמת'ן מצב פון דער זאַך און זיך פערטיידיגען.

ד"ר וו. בערקעלהאַמער.

דער קאַמף אַרום דעם יודישען קהלות-קאָנגרעס אין רומעניען

בוקאַרעשט (יט"א) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן קהלות-צוזאַמענפאָהר אין אַלט-רומעניען וואָס איז צונויפגערופען געוואָרען קיין בוקאַרעשט, האָט די יודישע פּאַרטיי אין רומעניען פערעפענטליכט אַ קאָמוניקאַט, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, דאָס דער צוזאַמענפאָהר שטיצט זיך נישט אויף קיין שום געזעצליכע פאַרשריפטען און איז צונויפגערופען געוואָרען אָהן פערשטענדיגונג מיט די קהלות-פערבאַנדען אין די איבעריגע רומענישע פּראָווינצען, ווי אויך אָהן פערשטענדיגונג מיט דער יודישער פּאַרטיי, וועלכע פיהרט אַן אַקציע פאַר דער רעגולירונג פון רעכטליכען מצב פון די יודישע קהלות.

צום סוף פון קאָמוניקאַט ווערט געזאָגט, אַז „דער קאָנגרעס איז צונויפגערופען געוואָרען דורך דער לייטונג פון רומענישען קהלות-פערבאַנד מיט'ן ציל צו שאַפען אַ פּאָליטישע באַזע פאַר דער „אוניאָן פון רומענישע יודען"".

אַלס ענטפער אויף דעם קאָמוניקאַט פון דער יודישער פּאַרטיי האָט דער פערבאַנד פון די יודישע קהלות אין אַלט-רומעניען פערעפענטליכט אַן ערקלערונג, אין וועלכער עס ווערט צוו. אַנד. געזאָגט: אויפ'ן גרונד פון קהלות געזעץ און מיט דער צושטימונג פון קולטוס-מיניסטעריום האָבען די קהלות אין אַלט-רומעניען געשאַפען אַ פערבאַנד. בלויז דער דאָזיגער פערבאַנד איז בעפּוילמעכטיגט און בערעכטיגט צונויפצורופען אַ קאָנגרעס פון די קהלות, וועלכע ער רעפּרעזענטירט, כמעט אַלע קהלות האָבען אָנגעמאָלדען זייער אַנטייל אין דעם קאָנגרעס. די יודישע פּאַרטיי איז אַ פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע און אַלס אַ זאָלכע האָט זי נישט דאָס רעכט זיך אַריינצומישען אין אינערליכע אַנגעלעגענהייטען פון די קהלות.

גראף פאטאצקי און זיין חבר זארעמבא

ווי פאטאצקי און זארעמבא זענען געקומען צום יודענטום? — די נסיעה אין רוים און אמסטערדאם. — זארעמבא האט חתונה און פאהרט אוועק זיך מגייר זיין. — ער פאהרט קיין ארץ-ישראל. — פאטאצקי לערנט טאג און נאכט אין איליער בית-מדרש. — א שניידער מסרט פאטאצקי'ן פאר דער רעגירונג.—מען וויל איהם איינרעדען, ער זאל „תשובה טוז".—מיין בעגעגעניש מיט אנ'אייניקעל פון דעם שניידער. — דער שניידער מסור איז געשטארבען מיט א שרעקליכן טויט

פון צבי כשדאי

ס'איז בעקאנט די געשיכטע מיט'ן דאזיגען ווילנער גר צדק און א סך לעגענדעס ווערען דערצעהלט וועגען איהם, עס האט זיך שוין געשאפען אפילו א גאנצע ליטעראטור וועגען דעם אינטערעסאנטען גר, וואס זיין נאמען פערנעמט גאר א חשוב'ן ארט אין דער געשיכטע פון די גרים. איך האב פון פערשידענע מקורים צונויפגעקליבען מאטעריאלען וועגען גראף פאטאצקי, און די מסקנות, וואס זענען אנגעמבאר ווי אויך די פערשידענע געשיכטעס, וואס איך האב געהערט פון די זקני הדור, וויל איך דא איצט איבערגעבען פאר די לייענער.

ר' אברהם גר-צדק, פון דער אלטער מיוחסדיגער פירשטליכער משפחה פאטאצקי, איז געבוירען געווארען אין 1719 יאהר.

אזוי ווי עס איז געווען אנגענומען ביי די גראפען און פירשטען, האט זיך דער יונגער פאטאצקי דערצויגען אין פאריז וואו ער האט בעזוכט פערשידענע אקאדעמיעס.

צופעליג האט זיך דער יונגער פירשט צוזאמען מיט זיין חבר זארעמבא, א זון פון א בישאף בעקענט מיט אנ'אלטען יודען, וועלכער האט געלעבט מיט זיי אין שכנות. פאטאצקי און זארעמבא האבען געלערנט ביי דעם דאזיגען אלטען יודען דריי מאל אין וואך העברעאיש און תנ"ך אין אריגינאל.

דער יונגער פאטאצקי איז זייער בעגייסטערט געווארען פון דעם לימוד פון תנ"ך אין אריגינאל, אן די פערשידענע פירושים און מסקנות פון די קריסטליכע גייסטליכע, וועלכע פלעגען אין תנ"ך וועלען ארייננטייטשען די נוצרישע אנשויאונגען. וועגען וועלכע עס איז אין תנ"ך בכלל קיין שום רמז נישטא. ביסלעכווייז האבען פאטאצקי און זיין חבר זיך גענומען אפשאקלען פון די אלע נביאות, וואס חילען בעגרינדען דאס קריסטענטום אין תנ"ך און זיי האבען אנגעהויבען זיך דערנעהנטערען צו יודישקייט — זיי האבען אנגעהויבען זיך אלץ מעהר צו פערטראכטען און צווישען זיך מיישב צו זיין וועגען זייער אריבערגאנג צום יודענטום.

צוליב דעם איז פאטאצקי אוועקגעפאהרען קיין רוים, דעם זיץ-ארט פון פויבסט כדי גרינדליך אויסצופארשען די יסודות פון קאטוילישען גלויבען און אויב ער וועט איינגעפינען, אז די קריסטליכע אמונה איז טאקע פאלש, אזוי ווי ער גלויבט איצט, וועט ער מיט זיין חבר אוועקפאהרען קיין אמסטערדאם, וואו זיי וועלען זיך עפענטליך מגייר זיין.

אין רוים איז פאטאצקי אויפגענומען געווארען מיט גרויס פאראד — אלע בישאפען און קארדינאלען האבען איהם אפגעגעבען גרויס כבוד. אויך פאטאצקי האט פאר זיי איינגעארדענט גרויסע מאלצייטען און זיי בעשאנקען מיט פערשידענע טייערע מתנות.

עס האט לאנג נישט געדויערט און פאטאצקי האט בעשלאסען צו ווערען א יוד.

בעהאלטענערהייט איז פאטאצקי אנטלאפען פון רוים, געקומען קיין אמסטערדאם און אנגעהויבען מיט גרויס תשוקה צו לערנען און פארשען די עיקרים פון דער יודישער אמונה. אין א קורצער צייט ארום האט ער זיך מגייר געווען.

זיין חבר זארעמבא, וועלכער איז געזעסען די גאנצע צייט אין פאריז, האט פון פאטאצקין נישט געהאט קיין שום ידיעות, ווייל דער יונגער פירשט האט מורא געהאט מגלה צו זיין דעם גרויסען סוד וועגען זיין אריבערגאנג צום יודענטום נאכ'ן פערענדיגען זיין בילדונג, האט זיך זארעמבא צוריקגעקעהרט אהיים קיין ליטע וואס האט דעמאלט געהערט צו פוילען. צופעליג האט זיך זארעמבא אפגעשטעלט אין הויף פון דעם פוילישען פירשט טישקאוויץ זיין פאטערס א גוטען פריינד, וואו ער האט פערבראכט א חודש צייט. ווען זארעמבא האט געוואלט פאהרען א היים, האט איהם דער פירשט איינגערעדט ביי איהם צו בלייבען און מגלה געווען, אז איהם וואלט זיך זייער געוואלט האבען זארעמבאן אלס א מאן פאר זיין טאכטער.

זארעמבאן איז דער פארשלאג געפעלען געווארען און ער האט וועגען דעם געשריבען א בריף צו זיין פאטער דעם בישאף, וועלכער איז ארויפגעקומען אין הויף פון פירשט און געפראוועט א גרויסע חתונה. זארעמבאס נאמען איז געווארען בעקאנט אין גאנץ פוילען — ער האט געשמט אלס מלומד, זייער קלוגער און ערליכער מענש.

צום יאהר האט איהם זיין פרוי געבוירען א שעהן יונגעלע און זארעמבא האט אין משך פון א גאנצען חודש איינגעארדענט פערשידענע בעלער און מאלצייטען. זארעמבא איז געווען איינגאנצען ארייגעטון אין די שמחות און הוליאנקעס און איינגאנצען פערגעסען אן זיין חבר פאטאצקי...

פאטאצקי'ס עלטערען און קרובים האבען גארנישט געוואוסט וועגען דעם, וואס עס האט געקאנט געשעהן מיט'ן יונגען פירשט. עס איז ארויס א קלאנג, אז פאטאצקי איז אויפ'ן וועג אהיים געשטארבען.

צווישען די פירשטען און די גראפען ווי אויך אין די רעגירונגס-קרייזען האט מען אבער געהאלטען, אז פאטאצקי בעהאלט זיך אוים וואו נישט איז, דערפאר האט מען אויך פונאנדערגעשיקט אין אלע אנשטאלטען א בעפעהל, אז מען זאל גוט נאכשפירען אין אלע מאנאסטירען, אפשר וועט מען איהם וואו עס איז געפינען?

אזא מין שריפטליכער בעפעהל איז אויך אנגעקומען צום פירשט טישקאוויץ, דעם שווער פון זארעמבא, דעמאלט האט זיך זארעמבא דערמאנט וועגען זיין חבר און וועגען דער שבועה וואס זיי האבען זיך געגעבען, אז זיי זאלען זיך מגייר זיין. זארעמבא האט פערשטאנען, אז זיין חבר פאטאצקי געפינט זיך מסתמא אין אמסטערדאם וואו ער האט אנגענומען דעם יודישען גלויבען. זארעמבא איז ארומגעגאנגען פערביטערט און אויפגעברויזט און פון זיין פנים איז פערשוואונדען די פראכט און גלאנץ זיין שווער האט דערפילט, אז עפעס איז מיט זארעמבאן נישט גלאטיג און ער האט איהם מעהרערע מאל געפרעגט מיט וואס עס דערקלערט זיך זיין שלעכטען אויסזעהען און זיין פערדרוס? זארעמבא האט געענטפערט, אז ער וואלט שטארק וועלען פאהרען אין מרחקים און אט דאס איז די סיבה פון זיין שלעכטען אויסזעהען און קראנקהייט. „אויב דער שווער וועט איהם געבען א קארעטע מיט פערד און דערצו אויך גענוג געלד — האט געזאגט זארעמבא צום פירשט טישקאוויץ, — וועט ער געוויס געזונד ווערען.

דער פירשט ט. האט דערפיהלט זיין בקשה און זארעמבא צוזאמען מיט זיין פרוי און קינד זענען אין א קורצע צייט ארום ארויסגעפאהרען אין וועג, ער האט זיך אפגעשטעלט אין קעניגסבערג, וואו ער האט א ווייליע שטודירט די אמונה פון די דייטשען. ווייטער פאהרען האט ער נישט געקאנט, ווייל עס האט זיך געענדיגט דאס געלד.

דער דייטשער אינזשיניער האנעף בוים א ריזיגע ווינד-קראפט-טורם פאר דער וועלט-אויסשטעלונג אין טשיקאגא.

דאן שרייבט זארעמבא צו זיין שווער, אז ער זאל איהם שיקען גענוג געלד אויף צו קויפען ערד און גיטער אין פרייסען, ווען זארעמבא האט בעקומען דאס געלד, איז ער מיט זיין פרוי און קינד אפגעפאהרען קיין אמסטערדאם, וואו זיי האבען בעקויפט א שיינעם פאלאץ, אין וועלכען זיי זענען אויך געבליבען וואוינען.

עס איז אוועק א קורצע צייט און זארעמבא איז אוועק צום אויבערראבינער און איהם דערציילט, אז ער וויל זיך מגייר זיין. זארעמבא האט בעשטימט אין זיין פאלאץ א בעזונדערען צימער וואוהין עס זאל קומען דער רב מיט'ן מוהל, כדי מל צו זיין איהם און זיין זוהן.

דער רב מיט'ן בית-דין זענען טאקע גלייך געקומען, ווייל זיי זענען געווען געוואוינט מל צו זיין די מאראנען, וואס פלעגען אין די הונדערטער קומען פון שפאניען און פארטוגאל. אט אזוי איז זארעמבא מיט זיין פינף-יאהריגען זוהן אריבער צום יודישען גלויבען.

(סוף קומט)

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אוועגד. זונטאג פון 9—11 ביינאג.

א מעסער

ערצעהלונג

— פון — מ. מאסלער

בעוואפענט מיט א מעסער האט ער זיך געלאזט צו איהר אין הויז אריין, ער האט געחלומט וועגען א רעוואלווער, האט ער אבער נישט געוואוסט וואו מען קריגט א רעוואלווער, און צופיל נאכטרעגען זיך האט ער מורא געהאט. ער האט געקויפט דעם מעסער — א טעמפ, פערזשאווערט שטיקעל וואפען — אין א געשעפט פון אלטווארג.

ער האט אליין נישט געוואוסט ווי נאך ער וועט זיך ארייגקריגען צו איהר אין דער דירה, און אז ער האט איבערגעקוקט די נעמען ביים אריינגאנג, אויסגעפינען אז זי וואוינט אויפ'ן לעצטען שטאק, האט ער א דריק געטון ס'גלעקעל פונ'ם פעדערהויז, אנ'עלטערע דינסט איז ארויסגעקומען:

— איהר האט עפעס געוואלט?

— איך דארף זעהען קאפיטאן קאל.

— נישט ס'ריכטיגע גלעקעל האט איהר געקלינגען. ער וואוינט אויפ'ן דריטען שטאק.

ער האט זיך ענטשולדיגט, און איז אריין איבערווענדיג, ער האט גענומען זיך הויבען איבער די טרעפען. אויפ'ן לעצטען שטאק אין אנ'אפען אלקעריל זענען געשטאנען גרויסע קופערטס, ער האט זיך בעהאלטען צווישען די קופערס און געווארט.

א דינסט-מיידעל איז ארויסגעקומען האט אפען געלאזט די טיר, זי האט גענומען ארויפצעהן מיט די טרעפען, אפגים ארויפברענגען די בריף, ער האט זיך א ווייל געקווענקעלט און איז אריין אין דער עפענער טיר. קיינער איז נישט געווען אין הויז.

דאס איינציגע ליכט איז געקומען פון די ברענענדיגע קוילען. די פלעמלעך האבען געווארפען שאטענס אין די ווייטסטע ווינקלען פון צימער, ביים פענסטער א פיאנא, איבער דער פיאנא א שפאניער שאל מיט פראנדזען ביז צום דיל. דער ריח פון בלומען, א קרענקליכער ריח, האט זיך געטראגען פון צימער, מאדאנגע ליליעס, רויטע רויזען, אויף די וואנט — פאטאגראפיעס פון זיך און פון מענער, און דער ראלע פון „חסר זינדיגע" וואס לאכט".

ער איז אריינגעקראכען הינטער דער פיאנא און געשטאנען, ער איז געווען דערשלאגען און שוואך געשמעקט. פון מאל צו מאל האט ער זיך א טאפ געטון, צי דער מעסער ליגט אין קעשענע, דאס דינסט מיידעל איז דורכגעגאנגען דערנאך איז ווידער געווארען שטיל.

די שטילקייט האט זיך געצויגען שעה'ן לאנג, דאס ליגען הינטער דער פיאנא — א גהינום. מיטאמאל — טריט. א דרעה די האנטאבע, די טיר האט זיך געעפענט, זי איז אריינגעקומען און האט אנגעצונדען א שטעה-לאמפ ביים אויוון, דיין ווינקעל איז געבליבען אין שאטען. זי איז געשטאנען, זיך קיין ריהר נישט געגעבען און געלייענט די בריף.

אין דעם שטילען ליכט האבען איהרע נאקעטע הענט און אקסלען אויפגעשיינט, געצייצט א ברוינעקע, די הויט העל-מיל-ווייס; די אויגען — טונקעלברוין; יעדער קעהר — בויגיג, גראציעז. ווי זי וואלט אויסגעוואקסען צווישען וועלדער און לאנקעס, נישט אין טעאטער, אין איגגאנצען פיר און צוואנציג יאהר.

ער האט זי אזוי גוט געקאנט. דאס בלוט האט געשלאגען. אין די שלייפען אריין, די פיס אזוי געקרייצט, אז ער האט זיך נישט געקאנט אויפשטעלען. ער האט זיך געהויבען א צאל נאך א צאל, ביז ער האט זיך איינגאנצען אויפגעשטעלט — פינף פוס און פינף צאל. ער האט ארויסגענומען דעם מעסער. די נאולעכער האבען געאטעמט מיט'ן ריח פון רויזען. דאס אלץ האט זיך געלייגט איבער איהם. איהם אפגעשוואכט.

ער וועט זי נישט דערהרגענען, ער האט מורא געהאט, זיך געשראקען, ער וועט בלויז פערלאנגען איהר ציהרונג, ער וועט עפעס בעהמען; וועט עס צוריקגעבען, א שפאס, אלע צייטונגען וועלען רעדען וועגען איהם, ער וועט זי נישט הרגענען, קאן זי נישט הרגענען.

מיט א ציטער, מיט קלאפעדיגע ציין האט ער זיך געגנבעט, זי האט זיך אומגעקעהרט, איהם דערזעהן, די אויגען — שרעק. זי האט זיך געקליבען שרייען, זי האט א הויב געטון א האנט, ארופגעלאזט, און פון גרויס מורא האט זיך א שמייכעל צולייגט ארום די ליפען.

— איהר ווילט עפעס?

ער האט זיך א רוק געטון אויף צוריק, אויס געוועהען נאריש, דאס שאליקעל ארום האלז דאט איהם געבריהט, די ברילען — אויסגעבויגען; דער קאפעלוש, א שטייף קעסעלע, איז געווען צו קליין, די פינגער האבען געציטערט, ס'לשון אפגענומען, ער האט זיך געבעטען, געשטאמעלט:

— זייט מיר מוחל, זייט מיר מוחל.

— גיט מיר דעם מעסער.

— אזוי — האט זי געווויזען אויף א שטוהל — זעצט זיך און דערצעהלט מיר אלץ.

ער האט דערצעהלט: נאפאלעאן סמיט. וואס ער האט זיך אנגעליטען פאר דעם נאמען נאפאלעאן. פאר יעדען נייעם לעהרער האט ער זיך געמוזט אויפשטעלען און איבערחזרען — נאפאלעאן סמיט. ער האט פיינט געהאט די מוטער, וואס האט איהם אזא נאמען געגעבען. די מוטער האט א סך דערווארט פונ'ם זוהן. געמיינט ער וועט גערעטען אין איהר משפחה. איז ער געראטען אין פאטערס, דער פאטער, א גוטער בירגער, וואס האט געדינט ביי דער שטאט, איז נישט געווען דאמאנטיש, דער פאטער האט דעם זוהן ארייגענומען צו זיך אין ביורא, נאפאלעאן איז אלט געווען נייגצעהן יאהר.

נאפאלעאן, — א קליינער, א מאגערער, א קורצזיכטיגער, די צו דיקע ברילען האבען ארויפגעלייגט אויפ'ן פנים דעם בליק פון א סאווע, ער האט זיך פיינט געהאט, פיינט געהאט דאס שאליקעל וואס די מוטער האט געהייסען טראגען סיי ווינטער סיי זומער, ער האט אויסגעמיטען יונגלעך, מיידלעך און פון גרויס שוואכקייט געחלומט אפצוטון עפעס אזוינס מען זאל רעדען וועגען איהם. זיין נאמען זאל שטעהן אין די צייטונגען, וואס זאל פאסען פאר'ן נאמען „נאפאלעאן".

ס'האט זיך געמאכט, ער איז אוועק אין טעאטער. געשפילט האט נאדיא העמילטאן, דאס מיידעל, וואס האט איהם איצט אויסגעהערט, ווי זי האט געשפילט די הויפטראלע אין „דעם זינדיגען וואס לאכט".

נאפאלעאן איז געווארען איהר „פאטריאט", האט זי געשלונגען מיט זיינע קורצזיכטיגע אויגען, ער איז געווען לייזענשאפטליך פערליבט אין איהר. ער האט צו איהר געשריבען און געקראגען פון איהר א פאטאגראפיע מיט אנ'אונטערשריפט. ער האט ווידער געשריבען, זיך דערקלערט אין ליבע. זי האט מעהר נישט געענטפערט, א דערשלאגענער, א בעלידיגטער האט ער איהר געשיקט א בוקעט רעפאדילס, קיין ענטפער, זיין ליבע איז פערוואנדעלט געווארען אין האס. ער האט בעשלאסען זי צו סטראשען. אויב בערצושרעקען, און אויב מען וועט דארפען, וועט ער זי דערהרגענען, צומארגענס האט ער געקויפט דעם מעסער.

ער איז געבליבען שטיל, אין איהרע אויגען — קאפריז און טרויער מיט'ן שאליקעל און מיט'ן קעסעלע אויפ'ן קאפ האט ער אויסגעזעהען קאמיש. זי האט געקוקט אויף איהם, אויפ'ן שטילע אין איהר האנד, זי האט אויפגעציטערט, געוואוסט וואס איהם קוועלט. זי האט זיך צורעדט, איהרע רייד זענען געווען קלוגע, ווי פון א מענש אין די יאהרען:

— אויב איהר ווילט קאן דאס אלץ זיין אין די מארגענדיגע צייטונגען, איך קאן אייך ארייבורופען פאליציי, און אייך לאזען ארעסטירען. — האט זי איהם דורכגענומען מיט די אויגען.

ער האט זיך פערשעמט, אראפגעלאזט דעם קאפ:

3

— טוט עס נישט.

עס לוינט נישט, נאפאלעאן, רוהם איז עפעס אנדערש, צו ווערען בערייהמט דארף מען אבער ארבייטען, שווער ארבייטען, מען דארף האבען מזל אויך. דער עיקר אבער איז ארבייט, איהר ווייסט אליין נישט וויפיל איך האב זיך אנגעמאטערט, וויפיל כוחות איך האב אוועקגעלייגט, און בערייהמט קייט איז אויך נישט אלץ. איך אויף אייער פלאץ וואלט געארבייט צו ווערען דירעקטאר פון מיין פירמע. דאס קאן יעדער דערגרייכען. פרובירט אויס אייערע כוחות, נאפאלעאן.

די אויגען האבען ביי איהם אויפגעלויכטען, ער האט אויסגעגלייכט די ברילען, נישט געקוקט אויפ'ן שאליקעל, אויף די ברילען, אויפ'ן „קעסעלע" האט ער אויסגעזעהען נאבעל.

— איך וועל פרובירען.

ער האט געשמייכעלט, איז געווען גליקליך. ווען ער איז אראפ אויף דער גאס, ווען ער איז ארויס פון נאדיא העמילטאנס לעבען, ער האט זיך דערמאנט אן מעסער וואס זי האט ביי איהם צוגענומען, און זיך צולאכט.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

די לאגע פון די יודישע האנדווערקער אין דייטשלאנד

א אינטערעסאנטער ערשיינונג בעמערקען מיר אין די יודישע האנדווערקער-רייהען פון דייטשלאנד: דאס זענען די שריט פון א קאטאסטראפע, וועלכע דערנעהנטערען זיך מיט א מורא'דיגער שנעליגקייט. דעם היטלעריסטישען דרוק האט אין דער ערשטער רייה דערפיהלט די האנדווערקערשאפט. א באיקאט-כוואליע האט ארומגעכאפט דעם יודישען האנדווערקער און ער זעהט נישט מעהר קיין קריסטליכען קונה פאר די אויגען. דאס יודענטום אין דייטשלאנד איז קליין אין דער צאהל, אויב דער יודישע בעל-מלאכה וועט נישט האבען דעם קריסטליכען קונה, אדער ווען נישט אלע יודען וועלען נוצען דעם יודישען בעל-מלאכה איז דערזעלבער פערמשפט צום אונטערגאנג, ווייל פון דער קליינער פראדוקציע וועט ער קיין פרנסה נישט ארויסברענגען. יעצט אבער פערלירט ער פון טאג צו טאג זיינע קריסטליכע קליענטען, און ווען ער זאל נישט בעקומען א ערזאץ, דערמיט, וואס יודען זאלען בעשטעלען זייער ארבייט נאר ביי יודען איז דער יודישער בעל-מלאכה אין דייטשלאנד פאר'ן צוזאמענברוך.

איינער פון די לעצטע נומערן פון „יודישען האנדווערקער", דער ארגאן פון דער אלגעמיינער יודישער האנדווערקער-ארגאניזאציע אין דייטשלאנד איז איינגאנצען כמעט געווידמעט דער פראגע. מיר געפינען דארט א נאטיץ, אין שייכות מיט דער אויסשטעלונג, וואס די יודישע האנדווערקער האבען איינגעארדענט אין בערלין, כדי צו בעווייזען זייער קאנקורענצפעהיגקייט. עס ווערט דארט בעמערקט, אז די ווירטשאפטליכע פאליטיק פון דער לעצטער צייט, האט נעבען די ווירטשאפטליכע נויט געשאפען א באיקאט-בעוועגונג, וועלכע שטארקט זיך מיט יעדען טאג און וועלכע איז אומשטאנד דעם שווערארבייטענדען יודישען בעל-מלאכה ארויסצושטופען פון זיינע פאזיציעס. עס מוז דעריבער אונטערגענומען ווערען אנ'אקציע דעם פערלוירענעם קונדען-קרייז, וועלכער האט זיך ביז יעצט רעקרוטירט פון א געמישטער קונדשאפט צו דערגאנצען דורך די קונדען פון אייגענע, יודישע קרייזען. דערביי בעמערקט די צייטשריפט, אז די יודישע בעלי-מלאכות מאכען נישט דעם פעהלער פון גאנגער און שטעלען נישט ענטקעגען זייער לאזונג: „קויפט נישט ביי יודען" די לאזונג — „קויפט נאר ביי יודען" נאר זיי פערלאנגען, אז דער יודישער בעל-מלאכה זאל אין יעדען פאל האבען דעם פארצוג ביים יודישען בירגער. די דאזיגע עקזיסטענץ-פאדערונג איז זעהר לייכט אויסצופיהרען, ווען מיר נעמען אין בעטראכט אז דער יודישער בעל-מלאכה איז קאנקורענצפעהיגער סיי אין פרייז סיי אין דער ארבייט.

אין לייטארטיקעל איז די פראגע נאך שארפער אוועקגעשטעלט. דער שרייבער לעגט קלאר-שאלע האפנונגען, אויף דער אויסשטעלונג פון יודישער מלאכה, וועלכע זאל בעווייזען די קאנקורענצפעהיגקייט און קומט צום טרויעריגען אויספיהר אז די אויסשטעלונג וועט דערווייזען צי דער יודישער האנדווערקער וועט נישט דערדריקט ווערען דורכ'ן הערשענדען אנטיסעמיטיזם און נאר די אונטערשטיצונג פון גאנצען יודענטום אין דייטשלאנד איז אימשטאנד צו ראטעווען דאס יודישע האנדווערק פון אונטערגאנג.

אויך דאס דריטע און לעצטע ארטיקעל פון ד"ר הארבורגער בעשעפטיגט זיך מיט'ן אנטיסעמיטיזם אין דייטשלאנד און דאס ספעציעל אין בעציהונג צום האנדווערקערטום. ער פאלעמיזירט דארט מיט א געוויסען רעזערוו.מאיאר בארק, וועלכער האט אין א פארטראג דורכ'ן ראדיא אפגעפסק'ענט, אז עס זענען נישט פארהאן אין דייטשלאנד קיין יודישע בעלי-מלאכות, אויסער אין דער לעבענסמיטעל-בראנזש (קצבים און בעקער), וועלכע עקזיסטירען נאר צוליב רעליגיעזע טעמים. עס איז א פלאנמעסיגע ארבייט צו באגאטעליזירען די יודישע מלאכה אין דייטשלאנד. ד"ר הארבורגער בעווייזט מיט אפיציעלע ציפערן, אז די האנדווערקער מאכען אויס 17 פראצ. פון דער יודישער בעפעלקערונג אין בערלין און א פינפטעל פון דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין דייטשלאנד.

דער לעצטער פארוואורף פון מאיאר בארק איז ביי אונז נישט קיין נייער. מיר האבען איהם געהערט נאך אין די צארישע צייטען און מיר הערען איהם נאך היינט פון צייט צו צייט פון די ענדעקישע קרייזען אין פוילען. מען וויל מיט געוואלט בעווייזען, אז די יודען זענען נישט קיין פראדוקטיווער עלעמענט. דאס איז דאס ערשטע געזעץ פון יודענפרעסעריי. און אויב אין דייטשלאנד איז דער אויספאל פון דער קריסטליכער קליענטעלע פערבונדען מיט א קאטאסטראפע פון יודישען האנדווערקערטום, און עס פערלאנגט זיך פיל מיה און ענערגיע צו געפינען א רעטונג זענען אונזערע האנדווערקער אין פוילען אין א פיל בעסערער לאגע. נישט דערפאר ווייל ביי אונז איז די לאגע אזא אידעאלע, אז יודען בעקומען בעשטעלונגען פון קריסטליכע קונדען, נאר פשוט דערפאר, וואס ביי אונז איז דער יודישער בעל-מלאכה שטענדיג געוועזען אנגעוויזען אין 90 פראצ. אויף יודישער קונדשאפט און קיין שום באיקאט איז שוין נישט אימשטאנד צו ברענגען צו קיין קאטאסטראפע.

מיר ווילען ביי דער געלעגענהייט אויסנוצען דעם מאמענט און נאך איינמאל אויפמערקזאם מאכען די יודישע האנדווערקערשאפט אין פוילען אויף דער לאגע אין וועלכע דער יודישער בעל-מלאכה אין פוילען געפינט זיך. אויב פאר איניגע יאהר צוריק אין דער צייט פון דער ענטוויקלונג פון דער אינדוסטרי האבען פעסימיסטען ארויסגעזאגט די מיינונג, אז דער האנדווערקער מוז אונטערגעהן, איז שוין היינט דער ערגסטער פעסימיסט ביי א אנדערער מיינונג. ווען אין דייטשלאנד ליידט דער בעל-מלאכה פון אנטיסעמיטיזם, איז אויך די טעכניק דארט שטארקער ענטוויקעלט און דער דייטשער האנדווערקער מוז נאך אויך פיהרען א קאמף מיט דער טעכניק. ביי אונז אין פוילען פאלען ביידע מאטיווען אוועק, פרעגט זיך פארוואס שטעהט די מלאכה ביי אונז אזוי שלעכט? האבען מיר אבער א דריטע צרה, וועלכע איז אין דייטשלאנד כמעט נישט בעקאנט. אונזערע האנדווערקער ארבייטען אהן א געזונדער קאלקולאציע, זיי קאלקולירען שוין באלד ווי יענער וועבער. וועלכער האט אויסגערעכענט, אז א מעטער סחורה פאלט איהם ארויס בחצי חנם, ער האט אבער פערגעסען אריינצורעכנען דעם שוס. אונזער בעל-מלאכה, וועלענדיג זיין קאנקורענצפעהיג פערגעסט שטענדיג דעם שוס אריינצורעכנען אין דער קאלקולאציע. דער פועל יוצא איז דער, אז ער ארבייט שטענדיג מיט א אונטער בילאנס. מיר ברויכען נישט ווייט צו געהן אין דער צייט ווען מערסטענס יודישע בעלי-מלאכות אין פוילען זענען פעראָרימט, זענען זייערע קריסטליכע חברים כמעט שטענדיג וואהלהאבענד און אין 60 פראצענט פארמאגען זיי שטענדיג א שטיקעל גרונדשטיק אלס פערזיכערונג אויף די עלטערע יאהרען, ווען זיי וועלען שוין נישט פעהיג זיין צו דער ארבייט. ביים יודישען בעל-מלאכה געפונט איהר דאס אין זעלטענע פאלען. די קאלקולאציע מכה איז שוין אזא כראנישע, אז די פערזאן אדער ארגאניזאציע, וועלכע וועט האבען דעם כח דאס צו ענדערן וועט ווערט זיין אריינגעשטעלט צו ווערען אין די רייהען פון די העלדען פון יודענטום. זי וועט האבען דאס בעוואוסזיין, אז זי האט געראטעוועט דעם פראדוקטיווסטען עלעמענט פון פוילישען יודענטום פון אונטערגאנג, און לאמיר דאן האפען אז אזא העלד וועט זיך געפינען!

—פונט—

וואס יעדער סוחר און האנדווערקער דארף וויסען

מען קען זיך אפזאגען פון „ריטשאלט"

ביי פיל סוחרים קומט אויס, אז דעם „ריטשאלט" וואס זיי צאהלען פון אומזאץ, מאכט אויס מעהר ווי זיי וואלטען געדארפט צאהלען נא'מאלען אומזאץ-שטייער, דאס איז דערפאר וואס זייערע אומזאצען האבען זיך שטארק פערקלענערט, בפרט איז דאס נוגע די דעטייל-סוחרים פון דריטער קאטעגאריע, וועלכע וועלען פיהרען איינפאכע בוכהאלטעריע און זיי וועלען דארפען אזוי ארום צאהלען נאר 1 פראצענט אומזאץ-שטייער פון ניי-יאהר אן.

די סוחרים מיינען אבער, אז אויב זיי האבען שוין נאקאזוען אויף „ריטשאלט" פאר 2 יאהר וועלען זיי שוין נישט קענען ענדערען די לאגע.

מיר קענען דעריבער ערקלערען, אז לויט'ן געזעץ וועגען „ריטשאלט" קענען די סוחרים זיך אליין אפזאגען פון „ריטשאלט" אויב מען וועט שפעטסטענס ביז'ן 15. פעברואר 1933 מעלדען שריפטליך דעם שטייער-אמט, אז ער האט פון 1. יאנואר 1933 איינגעפיהרט איינפאכע בוכהאלטעריע די דאזיגע סוחרים וועלען בעפרייט ווערען פון „ריטשאלט".

פערלעגענע שטייערען אין קליינע ראטעס

דער פערבאנד פון די האנדעלס-קאמערען איז צוגעטרעטען אויסצוארבייטען א פלאן וועגען אויסצאהלען אין ראטעס די פערלעגענע שטייער-חובות. אין צוזאמענהאנג מיט די בייטע שטרענגע עקזעקוציע-פארשריפטען איז דאס רעגולירען פון אויסצאהלען די פערלעגענע שטייער חובות זעהר וויכטיג, כדי ס'זאל נישט ענטשטעהן קיין כאאס אין האנדעל און בכלל אינגאנצען ווירטשאפטליכען לעבען.

ווי מיר דערוויסען זיך, ווערט פראיעקטירט, אז אלע שטייער-חובות וואס מען איז שולדיג פון פאר'ן 1-טען יאנואר 1932 זאל מען קען אויסצאהלען אין משך פון 12 ביז 18 חדשים.

די האנדעלס-קאמער פערלאנגט אויך ווייטער, אז פאר דער גאנצער צייט וואס מען וועט אויסצאהלען די פערלעגענע שטייערען זאל מען צורעכענען נישט מעהר ווי 7 פראצענט א יאהר.

ווי מען פערזיכערט וועט שוין די טעג דער מעמאריאל פון די האנדעלס-קאמערען דערלאנגט ווערען דעם פינאנץ-מיניסטעריום.

וואס איז מיט'ן ארטיקעל 280 פון נייעם שטראף-קאדעקס

צי איז פערהאן א צוואנג צו פיהרען ביכער?

די פראגע וועגען דעם ארט. 280 פון שטראף-קאדעקס, לויט וועלכען פאר נישט פיהרען קיין האנדעלס-ביכער דראהט א שווערע שטראף, האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג. איבעראל הויפט פרעגט מען זיך צי פאר דעטייל-סוחרים איז א צוואנג צו פיהרען האנדעלס-ביכער אדער פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע, אדער דאס איז א גוטווילליגע זאך, וועלכער סוחר עס וויל, דער קען פיהרען און ווער נישט, קען דערפון זיך בעגעהן.

ווארום 95 פראצענט סוחרים דריטע קאטעגאריע זענען נישט אומשטאנד צו האלטען א בוכהאלטער, א גרויסע צאהל קען נישט קיין פויליש. דעריבער טרעפט עס אן שוועריגקייטען.

לייזער מוזען מיר אויפקלערען, אז דאס פיהרען האנדעלס-ביכער און פאר דעטאליסטען דאס פיהרען א פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע איז א צוואנגס-זאך. מען מוז דאס פיהרען. אויב מען פיהרט נישט, איז מען אונטערגעווארפען א שטראף ביז 6 מאנאטען.

אין שטראף-קאדעקס ווערט נישט אנגעגעבען, וועלכע קאטעגאריעס סוחרים און האנדווערקער עס זענען פערפליכטעט צו פיהרען האנדעלס-ביכער. עס ווערט נאר געזאגט פאלגענדעס: „יעדער, וואס איז פערפליכטעט צו פיהרען האנדעלס-ביכער און ער פיהרט נישט, אדער ער פיהרט זיי נישט ריכטיג, איז אונטערגעווארפען א שטראף ביז זעקס מאנאטען ארעסט".

עס שטעלט זיך דעריבער די פראגע וועלכע קאטעגאריעס סוחרים מוזען דאס אונבעדינגט פיהרען האנדעלס-ביכער און אויף וועלכע אין דאס נישט חל?

דערויף געבען אנ'ענטפער די האנדעלס-קאדעקסען, וואס זענען חל אין פוילען.

דער האנדעלס-קאדעקס, וואס איז חל אין קאנגרעס פוילען, זאגט, אז יעדער מענש, וואס האנדעלט, איז פערפליכטעט צו פיהרען האנדעלס-ביכער. אין די דאזיגע צוויי האנדעלס-קאדעקסען ווערט זאגאר אנגעוויזען, וואסערע ביכער עס דארפען פיהרען סוחרים פון דריטער און פערטער קאטעגאריע און קליינע האנדווערקער.

די פליכט צו פיהרען האנדעלס-ביכער האט, אלזא, עקזיסטירט שוין פון לאנג. זאגאר סוחרים פון דריטע און פערטע קאטעגאריע האבען געמוזט פיהרען האנדעלס-ביכער. נאר אזוי ווי עס איז נישט געווען קיין שטראף פאר נישט פיהרען ביכער, האט מען נישט קאנטראלירט און מען האט נישט געפאדערט קיין ביכער.

איצט האט דער נייער קאדעקס פערפאלקאמט די האנדעלס-קאדעקסען און האט איינגעפיהרט א שטראף פאר נישט פיהרען קיין ביכער. איצט וועט מען שוין ביי פערשידענע געלעגענהייטען פאדערען די ביכער, און אויב מען וועט דאס נישט האבען, וועט מען פערפיהרען א קרימינעלען פראצעס, ווארום ווי איצט אן וועט דאס נישט פיהרען קיין ביכער אנערקענט זיין פאר א קרימינעלען פערברעכען.

דעריבער ווייזען מיר אן, אז הורט-סוחרים פון ערשטע און צווייטע קאטעגאריע און פאבריקאנטען פון די ערשטע פיר קאטעגאריעס, מוזען דורכאויס פיהרען ריכטיגע האנדעלס-ביכער. און סוחרים דריטע און פערטע מוזען דורכאויס האבען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע. דאס זעלבע מוזען האנדווערקער פון די לעצטע פיר קאטעגאריעס פיהרען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע.

די האנדעלס-קאמער איז זיך נאר משתדל אז מען זאל בעפרייען פון דער פליכט צו פיהרען האנדעלס-ביכער די סוחרים פון פערטע קאטעגאריע. אפשר וועט דאס האבען ערפאלג.

ווער וועט האבען די קאנטראל איבער די סוחרים, צי זיי פיהרען בוכהאלטעריע?

נישט די פאליציי און נישט די בעאמטע פון שטייער-אמט וועלען נישט ארומגעהען איבער די געשעפטען און קאנטראלירען, צי מען פיהרט בוכהאלטעריע. דאס וועט פארקומען אויף גאר אנ'אנדערען אופן. עס זענען פערהאן הונדערטער פאלען ביי וועלכע עס וועט אויסקומען צו פאדערען די ביכער.

צום ביישפיל, אז דער אמט וועט וועלען שאצען א סוחר דעם הכנסה-שטייער, וועט דער אמט קענען צושיקען א מעלדונג דעם סוחר, דאס ער זאל צושטעלען די ביכער. אויב ער וועט ענטפערען, דאס ער פיהרט נישט קיין ביכער, וועט ווערען געמאכט א פראטאקאל און אפגעשיקט צו דער פראקוראטור. דאס זעלבע וועט זיין ביים שאצען דעם אומזאץ. עס קען געשעהן, אז די פאליציי וועט פאדערען צו ווייזען די ביכער, כדי זיך צו איבערצייגען צי פאר א געוויס ארטיקעל ווערט נישט גענומען א צו טייערע פרייז.

אזעלכע פאלען קענען זיין זעהר פיל, ביי וועלכע מען וועט פאדערען די ביכער. אבער גאנץ בעזונדערס וועט מען קענען פאדערען די ביכער ביי סכסוכים מיט קרעדיטארען און קונים וועגען חובות. אין יעדען פאל, וואס מען וועט פון א אפיציעלער זייט פאדערען פארצושטעלען די ביכער און מען וועט דאס נישט טון, ווייל מען פיהרט נישט קיין ביכער, וועט מען פערפיהרען א קרימינעלען פראצעס.

פינף-יעהריגע יובל-פייערונג

פון האנטווערקער-פעראיין פיעטריקאווער 64

שבת דעם 29 אקטאבער האבען די סאציאליסטישע האנדווערקער געפייערט די 5-יעהריגע עקזיסטענץ פון זייער פעראיין.

איבער 5 יאהר ארבייט שוין דער סאציאליסטישער האנדווערקער-פעראיין. דער פעראיין פערנעהמט אויסער א קאנצעלאריע, 2 נעבען-צימערן און א גרויסען זאל וואס נעהמט אריין ביז 400 מענשען. צו דער פייערונג האבען די מיטגלידער מאלער אדורכגעפיהרט א הערליכען רעמאנט אזוי אז שוין דער ערשטער אריינקום אין לאקאל מאכט א גוטען איינדרוק. דער זאל איז דעקארירט מיט גרינס, ארום דער סצענע א קינסטליך אויסגעארבייטע אויפשריפט, וועלכע איז מודיע וועגן דעם יום-טוב. באלד ביים אריינקומען אין זאל לאזט זיך הערען דער ארקעסטער פון „קולטור-ליגע".

צו דער פייערונג זענען געקומען די פעראיינס-מיטגלידער, איינגעלאדענע געסט, פארשטעהער פון א גאנצע ריי געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס ווי אויך די גרונטשטיינלייגער פון דער ארגאניזאציע אין לאדז. אין נאמען פון דער פערוואלטונג עפענט די פייערונג ה' בערקאוויטש, וועלכער פערבעט אין פרעזידיום די פארשטעהער פון די איינגעלאדענע אינסטיטוציעס אויך די גרינדער פון פעראיין. ה' בערקאוויטש האלט דאן א קורצע רעדע אין וועלכער ער שילדערט די שווערע אבער דערפאלגרייכע ארבייט וואס דער פעראיין פיהרט, היינט צעהלט דער פעראיין ביז 1500 מיטגלידער. די 5 יעהריגע עקזיסטענץ פון פעראיין איז אנ'אונאויפהערליכער עקשנות'דיגער קאמף פאר פערבעסערען דאס שווערע לעבען פון ארימען האנדווערקער-כאלופניק און בעלי-עגלה. ה' בערקאוויטש ווינשט זיך און דער ארגאניזאציע, אז צו דער נאהענטסטער יובל-פייערונג זאל דער פעראיין ארומנעהמען דעם גאנצען שיכט פון דער ארימקייט

(ווייטער זעה 9-טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך ג' 2 מרחשון תרצ"ג

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 6.32
זון-אונטערגאנג 4.15

מעשיות פון טשיקאגא אין לאדז

א שפאגעל-נייע מאדע — מ'כאפט קינדער אין די גאסען

(2) אויף ראג זאקאנטנע און אבדזשעיא האט די 33-יעהריגע העלענא פריווין (מאוליטשאנסקא 65) נעבטען געפיהרט אין א וועגעלע אויף שפאציר איהר 18-חדשים'דיג קינד.

אין א געוויסען מאמענט איז אנגעקומען אן אויטא, פון וועלכען עס האט זיך ארויסגעבויגען עפעס א מאנספערשוין, און ארויסכאפענדיג דאס קינד פונ'ם וועגעלע, אריינגעכאפט עס אינעווייניג.

דערנאך איז דער אויטאמאביל שנעל אוועקגעפאהרען.

עס איז געווארען א גרויסער טומעל און אויפגעלויף אויף דער גאס, אבער דער אויטאמאביל איז שוין געווען ווייט...

די אדורכגעפיהרטע אויספארשונג האט דערוייל פעסטגעשטעלט, אז די פרוי פריווין לעבט שוין נישט אין לענגערע צייט מיט איהר מאן און אזוי ווי ער, דער מאן האט זיך די גאנצע צייט בעמיהט אפצונעהמען ביי זיין ווייב דאס קינד, ווערט די אויספארשונג טאקע געפיהרט אין דער דאזיגער ריכטונג.

אן ענליכע מעשה האט פאסירט אויף טרויגוטא גאס, וואו א געוויסע מאריא שימסקא (פון פראנטשישקאנער 14) האט געפיהרט איהר קינד שפאצירען אין א וועגעלע.

אין א געוויסען מאמענט איז צום וועגעלע צוגעלאפען א פרוי, ארויסגעכאפט דאס קינד, און אנטלאפען מיט דעם אין אן אויטא.

אין דער „קינדער-רויבערין" האט די פרוי שימסקא דערקאנט די שוועסטער פון איהר מאן, זאפיא שימסקא.

די פרוי שימסקא לעבט אויך נישט מיט איהר מאן, און זיין שוועסטער האט אין זיין אויפטראג צוגערויבט ביי דער מוטער זיין קינד.

זאפיא שימסקא איז ארעסטירט.

זיך פערקאכט אין אן אלמנה

פערשוועגדעט שווערע טויזענדער און זיך גענומען דאס לעבען אין פויזען

אין דער פירמע „י. ק. פאזנאנסקי" (אגראדאווא 18) האט זייט 8 יאהר געארבייט דער 48-יאהריגער אנגעשטעלטער ריינהאלד קעניג (פון אגראדאווא 35) א מענש א זעהר סאלידער און בעווייבטער.

צווישען אנדערע פונקציעס זיינע האט קעניג געהאט צו ערלעדיגען צאל-פארמאליטעטען און דעריבער האט ער אפט דיספאנירט מיט גרעסערע סומען פירמע-געלדער.

איז עס ביי איהם יאהרען-לאנג צוגעגאנגען כשורה, און ער האט זיך אויפגעפיהרט גאר לייטיש, אזוי אז די לייטונג פון דער פירמע האט צו איהם געהאט פולשטענדיגען צוטרוי.

מאכט זיך אבער א מעשה, אז מיט עטליכע חדשים צוריק בעקענט ער זיך מיט אן ארבייטערין פון דער פאבריק, א יונגע, שעהנע אלמנה'לע, וועלכע נעהמט איהם אזוי פעסט אויפ'ן האפ-טשיקטשאק, אז זי „מאכט איהם גאלע" פונ'ם אייגענעם געלד, און הויבט פון איהם אויך אן צו פלומפען פירמע-געלד.

און—מאמער וויל ער אזוי גיך נישט געבען, מאמער פרואווט ער זיך נישט לאזען—שאנטאזשירט זי איהם, סטראשעט זי איהם, אז זי וועט אלץ דערצעהלען זיין ווייב און — גארנישט: דער באק לאזט זיך מעלקען...

וואס ווייטער ווערט איהם, פערשטעהט זיך, דאס לעבען אלץ ענגער און ענגער, ביז — אין א געוויסען טאג נעהמט ער און איז עוקר פון לאדז..

דאן כאפט מען זיך אויף אין דער פירמע, אז די מעשה איז עפיס נישט אינגאנצען גלאטיג, וואס קעניג איז פערשוואונדען געווארען; מ'נעהמט זיך קאנטראלירען די ביכער, און מ'שטעלט פעסט, אז דער בחור האט פערשוועגדעט א סך טויזענטער...

הכלל, מ'גיט איבער דעם ענין אין דער פאליציי, מ'שיקט פונאנדער שטעק-בריף, און מ'זוכט איהם.

דערוויילי „באוויזט זיך" קעניג אין קראקא. ער לעבט א גוטען טאג אין די קראקעווער נאכט-לאקאלען, ווארפט מיט געלט אויף רעכטס און אויף לינקס, און אז ער זעהט — ס'העלט שוין גאר שמאל: פאליציי הויבט אן צו שטארק צו שמעקען — זעצט ער זיך אוועק אין דער באהן, און פאהרט אוועק קיין פויזען, וואו ער ציהט זיך אריין אין האטעל און שיסט זיך נעכטען אריין א קויל אין קאפ...

גענוי וויפיל קעניג האט פערשוועגדעט געלט איז נאך דערוויילי נישט פעסטגעשטעלט געווארען.

ז.ז.פ. אין א נייעם לאקאל

(2) בשעתו האט די פערוואלטונג פון טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנד, צוליב די אפטע מחלוקתן מיט'ן פרעזידיום פון קארטעל ז.ז.פ. (גדאנסקא 40) בעשלאסען זיך ארויסצוציהען פון דעם דאזיגען לאקאל.

איצט האט זיך דער טעקסטיל-ארבייטער-פערבאנד אריבערגעצויגען אויף וואולטשאנסקא 98, וואו עס וועט דעם קומענדיגען זונטאג, דעם 6-טען ד.ח. פארקומען א פייערליכער חנוכת הבית.

צוויי פאסט-מאטאציקלען

האבען אנגעהויבען צו ארבייטען פון נעכטען אן

(2) ווי מ'אינפארמירט אונז האט דער הויפט-פאסט-אמט, לאדז 1, איינגעשאפט זיך 2 מאטאציקלען, די אויפגאבע פון וועלכע עס וועט זיין דאס שנעלע ברענגען די קארעספאנדענץ, וואס ווערט ארויסגענומען פון די פאסט-קעסטלעך אין אלע עקען פון דער שטאט, בכדי וואס שנעלער צו ברענגען זי אין דער סארטירונגס-אפטיילונג.

אומגליקספאל מיט א 6-יאהריג קינד

(2) דער 6-יאהריגער מאדעאוש עדעלמאן (פעטריקאווער 22) האט זיך אליין געשפילט אויפ'ן באלקאן פון 2 שטאק, וואו ער וואוינט.

אין א געוויסען מאמענט האט ער זיך איבערגעבויגען און ארונטערגעפאלען אויפ'ן באלקאן פון ערשטען שטאק.

פאגאטאוויע האט איהם אין א האפנונגסלאזען צושטאנד אפגעפיהרט אין אננא-מאריא שפיטאל.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען, מענער-שוועכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.

בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען.

טעאטער „סקאלא", שרודמיעסקא 15.

רעקארד פון ערפאלג! יעדען טאג אויספערקויפט!

אלע טרעפען זיך היינט, מיטוואך, 9 אווענט ביי

די יודישע באנדע

וואו עס ווערט געגעבען צום 23-טען מאל יצחק נאזשיק'ס פרעכטיגע רעוויע

טאנצט יודעלער טאנצט!..

מיט די פריילעכע באנדיטען:

חנה גראסבערג, ראזא גאזעל, לאלא פאלמאן, זישע קאץ, דוד לעדערמאן, מ. אפענהיים

און רעזשיסער יצחק נאזשיק.

שטארקע פארבערייטונגען צו אונזער 2-טער פרעמיערע „די וועלט שאקעלט זיך!"

מוזיק פון יוסף קאמינסקי און הענעך קאן. דעקאראציעס: א. ליבערמאן.

ביים קלאוויר: פאניא קאמיאנסקא-עפשטיין. גרויסער ארקעסטער!

אינספיציענט: ב. שווארצשטיין. טרם לטענץ: יאן וויינבערג. בילעטען אין קאסע פון „סקאלא"

קויפט אינלענדישע סחורות

פראפאגאנדע-אקציע פונ'ם לאדזער קאמיטעט צו שטיצען די לאנד-פראדוקציע

(2) דער לאדזער קאמיטעט צו אונטערשטיצען די לאנד-פראדוקציע האט אין שייכות מיט דער דערנעהנטערונג פון די ווייגאכטס-חגאות, בעשלאסען ווידער צו בענייען די פראפאגאנדע-אקציע צווישען די קאנסומענטען, בכדי אזוי ארום צו מילדערען די ארבייטסלאזיגקייט.

נייע רעדוקציעס פון ארבייטער

וואס האבען בעשלאסען די פאבריקס-דעלעגאטען

(2) עהרענעכטען איז אין לאקאל פון ז.ז.פ. (וואולטשאנסקא 98) פארגעקומען א פערזאמלונג פון פאבריקס-דעלעגאטען אין שייכות מיט די נייע רעדוקציעס פון ארבייטער אין פערשידענע פאבריקען.

די דעלעגאטען האבען בעשלאסען געגענצושטעלען זיך די נייע רעדוקציעס אויף אזא אופן, אז אלע ארבייטער אין א פאבריק, וואו מ'קלייבט זיך דורכצופיהרען פערזענליכע רעדוקציעס, זאלען איינגעהן בלויז אויף ארבייטען ווייניגער טעג.

די דאזיגע רעזאלוציע וועט איבערגעגעבען ווערען דעם קרייז-ארבייטס אינספעקטאר, ה' אינוש וואיטקיעוויטש, דורך א ספעציעלער דעלעגאציע.

א נקמה-מארד

(2) לעם דארף נאדזשעיא, קאלישער קרייז, האט מען אין א ראוו געפונען א שטערבליך-פערוואונדעטען דעם פויער מאטעאוש פאקאטש.

ער איז באלד געשטארבען.

מ'איז חושד, אז דא האט מען צו טון מיט א פאל פון א נקמה-מארד, ווייל מ'האט ביים פויער געפונען 150 זלאטעס נישט גערירט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: מ. קאציפערקעוויטש (זגערזשער 54), י. שיטקעוויטש (קאפערניקא 26), י. זינדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), סאקאלעוויטש (פלאץ פריידזשאז 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), [illegible]טער און לאבאדא (11 ליסטאפאד 86).

צוליב די ווארימע וועטערען

וועט מען איצט האבען „אפצושלוסער-צען" מיט די וועקסלען

(2) לויט ווי מ'אינפארמירט אונז פון טעקסטיל-אינדוסטריע-פערבאנד (פעטריקאווער 96) שטעלט זיך פאר דער היי-יעהריגער ווינטער-סעזאן אויף די פערטיגע וואל-סחורות דערוויילי זעהר שוואך.

צוליב די לאנג-דויערנדע ווארימע וועטערן איז די נאכפראגע אויף וואלענע סחורות געווען א מינימאלע, און דעריבער איז אויף לאגער געבליבען ליגען א סך סחורה.

מחמת דעם וועלען אויך ענטשטיין איצט גרויסע שוועריגקייטען ביים צאהלען די אויסגעשטעלטע וועקסלען.

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1912

(2) היינט, מיטוואך, דארפען זיך שטעלען אין מיליטער-ביורא (זאוואדזקא 11) צו רעגיסטראציע יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע וואוינען אויפ'ן שטח פון 4 קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען, וואס הויבען זיך אן מיט די אותיות:

U W Z Ż

און פון 11 קאמיסאריאט:

T U W Z Ż

פראפ. מעסינג אין לאדז

אין לאדז וויילט איצט דער בעקאנטער טעלעפאט און פסיכא-אנאליטיקער פראפעסאר מעסינג, וועלכער האט אין די גרעסטע שטעט פון אויסלאנד און פוילען געמאכט א פורארי מיט זיינע סעאנסען פון געדאנקען-לעזען א. א. וו.

פראפעסאר מעסינג איז א גאנץ יאהר ארומגעפאהרען איבער פוילען, וואו ער האט מיט זיינע סעאנסען שטארק אויסגענומען.

פראפ. מעסינג בלייבט אין לאדז נאר א קורצע צייט, ער נעהמט אן פריוואט-פעריאנען ביי זיך אין דער היים, מעגליך, אז ער וועט אויפטרעטען מיט אן עפענטליכען סעאנס.

פערד-איבערזיכט

(מ) היינט, 9 פריה דארפען אויפ'ן האלער-פלאץ צושטעלען צום איבערזיכט זייערע פערד, די פערד-אינהאבער, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 10-טן פאליציי-קאמיסאריאט און וואס זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די אותיות:

פון A ביז Z

זיך פערסמ'ט מיט שוועבעלעך

(2) צוערנעכטען אין אווענד האט זיך די משפחה וועגנער — 3 פערזאן — (אויף שיערעקאוו-סקיעגא 6) פערסמ'ט מיט שוועבעלעך.

פאגאטאוויע האט די פערסמ'טע ערטיילט ערשטע הילף און איבערגעלאזט זיי אין דער וואוינונג.

יודיש טעאטער פילהארמאניע

אנפיהרונג: א. בעזמאן און א. שטאכפעדער

1912

1932

זונטאג, דעם 6. נאוועמבער, 9 אווענד קומט פאר דער 20-יעהריגער יובילוי פון בעל-בטען כאראקטער-קאמיקער

ש. צווייליך

מיט אנטייל פון די בעליבטע סובריטען רעגינא צוקער

און בעריהמטען ארטיסט און זינגער הערמאן פעניגשטיין

די בעוו. [illegible]איסטן: בערטא זאסלאווסקא, עווא שטאקפעדער, ליזא שלאסבערג, ל. געטליכערמאן, קארל צימבאליסט, א. אייזענבערג, יוסף נייווירט.

עס ווערט ספעציעל אויפגעפיהרט

א נייע שלאגער-אפערעטע

דורך הערמאן פעניגשטיין.

צומשלוס א איבעראשונגספארן טעאטער-עולם!

איינגעלדתהטען לעזט אין די לעצטע אנאנסען,

ס'נעמט אויך אנטייל דער בעל-יובל דער בעליבטער קאמיקער ש. צווייליך אין זיין רעפערטואר

פערפיהרט זייז בעל-הבית'טע, איהר טעכטער'ל און די דייטשע קראנקען-פלעגערין

א מעשה, וואס געהט איצט איז די לאדזער סוחרישע קרייזען פון מויל צו מויל

די פירמע ל. אויף דער שרודמיעסקא גאס, איז בעקאנט אין לאדז פאר איינע פון די עלטסטע און סאלידסטע. ל. איז א פאבריקאנט נישט פון היינט און נישט פון נעכטען — די פירמע עקזיסטירט שוין אין לאדז העכער 30 יאהר.

פאר'ן קריג האט ל. געפיהרט א ריזיג געשעפט, מיט א גאנצער ארמעע אנגעשטעלטע, בוכהאלטארען, רייזענדערס, און די פירמע איז געגאנגען הלוך וגדול.

מיט'ן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה, איז דאס געשעפט פערקלענערט געווארען. די דייטשען האבען רעקווירירט דעם גרעסטען טייל פון ל.'ס פערמעגען, און פון דעמאלס אן, האט ל. רעדוצירט א טייל פון פערסאנאל, נישט קוקענדיג אבער דערויף, איז די פירמע געבליבען שטעהען אויף די פיס, און עקזיסטירט ביז'ן היינטיגען טאג.

אין די ערשטע יאהרען פון דער וועלט-מלחמה, סוף יאהר 1915, האט ל. צוגענומען א שיק-יונג — יאסעק, האט ער געהייסען. א געזונטער יונג פון כמיעלניק, מיט א פאר ברייטע פלייצעס, מיט רויטע באקען ווי די בוראקעס, און אן אפעטיט האט ער געהאט — אויף אלע יודישע קינדער בעזאגט!...

יאסעק'ס ארבייט איז בעשטאנען: אין טראגען באלענס צו דער באהן, סחורה צו די קאמיסיאנערען און עקספעדיטארען. אין געשעפט האט ער געמאכט טיי פאר'ן פערסאנאל, גערוימט דאס לאקאל, געגאנגען מיט בריף צו דער פאסט. געגעסען האט ער אין דער קוך ביים בעל-הבית, און געשלאפען איז ער אין געשעפט.

נאכ'ן ערשטען קווארטאל, האט יאסעק בעקומען א מתנה — א ניי צייגען כאלאטעל מיט א פאר נייע שטיוועל — דאס איז געווען יאסעק'ס „גאזשע" פאר די ערשטע דריי חדשים ארבייט...

דארף זיך מאכען, אז ל. ווערט פאראליזירט. לעגט זיך אוועק אין בעט, און די הויזען טוט אן ל.'ס פרוי. זי נעמט די לייצעס אין די הענט אריין. צום קראנקען מאן האט זי צוגענומען א קראנקען-פלעגערין, א דייטשקע, און אליין האט זי זיך גענומען פיהרען דאס געשעפט.

די געשעפטען זענען אוועק נישט שלעכט. די פרוי ל. האט גענומען מאכען „רעפארמען", זי האט זיך געמאכט אן אייגענעם קאבינעט, וואו זי האט אויפגענומען קונדען, אינטערעסאנטען, אגענטען און רייזענדער — אזוי ווי ביי לייטען.

און וואס איז מיט יאסעק'ן? יאסעק האט צו אלעמענס איבעראשונג, בענומען אוואנסירען מיט אן'אויסערגעוועהנליכע שנעלקייט. אזוי ווי די מאדאם שעפין איז געווען שטרענג צו אנדערע אנגעשטעלטע, איז זי געווען „ווייך" צו יאסעק'ן. יאסעק האט אין משך פון איין יאהר אוואנסירט פון א געוועהנליכען שיק-יונג צו א פערקויפער. יאסעק האט אויסגעטון דאס צייגענע כאלאטעל, און אנגעטון א קורצען אנצוג מיט געמזאווע שיך. מיט א ווייסען, לייווענטענעם קראגען מיט א קראוואט. יאסעק האט זיך גענומען גאליען און זיך בעקעמט מיט א גושיווע — א גאנצער פראנט איז יאסעק געווארען.

וואס ווייטער, איז אלץ יאסעק געגאנגען העכער און העכער. יאסעק ווערט מיט איינמאל קאסיר, האלט די שליסלען פון דער קאסע, און פירט דאס גאנצע פערסאנאל ביי דער נאז. קליידט זיך ווי א לארד, ער געהט שוין אין א קאפעלוש, און פאהרט כסדר מיט דראשקעס.

נישט קיין וואונדער, וואס די אלטע אנגעשטעלטע האבען געהאט גרויס קנאה אויף יאסעק'ן — ווי קומט עס, האבען זיי גע'טענה'ט, וואס אזא פראסטער חי וקים זאל מיט איינמאל אזוי דערהויכט ווערען? וואס האט עס די שעפין דערזעהן אין דעם כמעלניקער יונג, וואס האט ערשט געטראגען פעק צו דער באהן און געשלאפען אין געשעפט?

די אנגעשטעלטע האבען געמורמעלט, געבוגטעוועט זיך געגען יאסעק'ן און יאסעק איז וואס אמאל אלץ גדול'דיגער געווארען ביי זיך. בפרט איז יאסעק געווארען שטאלץ דערמיט, וואס די שעפין האט איהם פלוצלונג אויפגעהערט צו „דוצען" און איהם גענומען רופען: „פאניע יוזעפיע". און אז די מאדאם רופט „פאניע יוזעפיע", רופען איהם אלע אנגעשטעלטע „פאניע יוזעפיע". און דאס פערסאנאל קוקט, דריקט און שווייגט..

און וואס הערט זיך מיט'ן אלטען ל.? דער אלטער ל. איז געלעגען יאהרען צו בעט, די דייטשע קראנקען-פלעגערין איז אומגעגאנגען מיט'ן חולה און מיט 3 יאהר צוריק איז דער אלטער ל. געשטארבען.

נאכ'ן אלטען'ס טויט, איז יאסעק-יוזעף געווארען דער שעפינ'ס גאנצער יוזעף. אהן דעם „פאניע יוזעפיע" האט זי זיך נישט גערוהרט. אפטמאל האט די מאדאם מיט יאסעק'ן געהאט קאנפערענצען ביי זיך אין קאבינעט. זי פלעגט איהם אויך „זאפראשען" אהיים אויף א „גלעזעל טיי". ס'איז שוין געגאנגען אזוי ווייט, אז די שעפין איז נאך דעם טרויער-יאהר, געגאנגען מיט יאסעק'ן אין טעאטער, אין קינא א. ד. גל.

ס'איז פאר קיינעם קיין סוד נישט געווען, אז די סימפאטיעס פון דער שעפין צו יאסעק'ן, נעהמען זיך נישט אזוי ווייט פון יאסעק'ס סוחרישע פעהיגקייטען, נאר די סיבה איז א גאנץ אנדערע. וועגען דעם האבען גערעדט נישט נאר די אנגעשטעלטע, נאר אלע סוחרים האבען יאסעק'ן בעטראכט מעהר ווי אן'אנגעשטעלטען.

ס'איז אוועק א חודש נאך א חודש. יאסעק האט זיך געפיהרט ווי אן'אכת'ער דיקטאטאר אין געשעפט, אבער דאס קריגעל איז אזוי לאנג געגאנגען צום וואסער, ביז דאס אויער האט זיך אפגעריסען.

געשעהען איז עס ערשט מיט עטליכע וואכען צוריק, און צווישען דער שעפין מיט יאסעק'ן איז אויסגעבראכען א גרויסער סקאנדאל, פון וועלכען ס'האט זיך אויסגעוויקעלט א פערפלאנטערטער ליבעס-קנויל.

די מעשה איז אזוי געווען:

די פרוי ל. האט א בת-יחידה, א יונג, שעהן מעדעל פון 19 יאהר. מיט א יאהר צוריק, האט זי געענדיגט די שולע מיט מאטורע. מיט עטליכע חדשים צוריק, האט די טאכטער פערטרויט די מוטער א סוד, אז זי איז פערליבט אין א בחור, מיט וועלכען זי האט בעשלאסען חתונה צו האבען.

— די מוטער איז געווען זעהר צופרידען פון דער טאכטער'ס ליבע, אז בקרוב וועט זי בלייבען א פרייער מענש, און וועט קענען א טראכטען וועגען איהרע „סימפאטיעס" צו יאסעק'ן.

— לאמיך וויסען, האט די מוטער געפרעגט די טאכטער — ווער איז דאס דיין אויסדערוועהלטער?

— יוזשעק — האט די טאכטער געענטפערט.

די מוטער, דערהערענדיג יוזשעק'ס נאמען, איז אוועקגעפאלען אויפ'ן פאטעל. און האט נישט געקענט א ווארט ארויסרעדען, און אז די מוטער האט געפרובט איהר ארויסשלאגען איהר „משוגעת" פון קאפ, האט זיך די טאכטער צעוויינט — מאמעשי, ס'איז צו שפעט!..

דא האט זיך די מאדאם ל. ארומגעזעהען אין סארע בלאטע זי איז פערקראכען, האט זי גענומען יאסעק'ן אויפ'ן פערהער: גזלן, רוצח! וואס האסטו געוואלט פון מיינע יאהר? מיר האסטו בעגעבען א ווארט חתונה-צו-האבען, און צו דער זעלבער צייט, האסטו אומגליקליך געמאכט מיין איין און איינציג קינד?

יאסעק האט זיך געפרובט פערענטפערען, אבער ער האט אלץ בעשטעטיגט, אז אלץ וואס געניקע דערצעהלט איז אמת.

נישט האבענדיג קיין אנדערע עצה, האט די מוטער באין-ברירה געמוזט מסכים זיין צום שידוך פון איהר געניקע'ן מיט יאסעק'ן און נאך דעם זאל בען שבת-צו-נאכט, איז בעשטימט געווארען די תנאים.

אבער נאך נישט מיט דעם, איז די מעשה געענדיגט. אויך דער טאכטער איז נישט געווען אויפגעלעגט קיין גרויס נחת:

בעת די תנאים, ווען דער עולם, איז געזעסען ביי די רייך-סערווירטע טישען. די כלה האט געשפילט ביים קלאוויר, און יאסעק דער חתן-בחור איז געגאנגען אין דעם נייעם שווארצען פראק מיט דער ווייסער וועסט, האט זיך פלוצלינג דערהערט א מוראדיג געשריי פון א פרויען-שטימע: „וואו איז ער דער מערדער?" „איך וועל איהם ערמארדען!" דאס איז געווען, נישט קיין אנדערע, ווי די דייטשע קראנקען-פלעגערין מיט א קינד אויף דער האנד. די קראנקען-פלעגערין איז די, וועלכע האט עטליכע יאהר געפלעגט דעם פאראליזירטען ל. יאסעק'ס בעל הבית.

די יונגע, שעהנע דייטשקע האט געשריגען און געמאכט געוואלדען:

„דער יאזעף איז דער פאטער פון מיין קינד, ער האט מיר פערשפראכען חתונה-צו-האבען". די דייטשקע האט דאס קינד אוועקגעלעגט אויפ'ן סערווירטען טיש, און איז אוועק.

די תנאים זענען, פערשטעהט זיך, שוין נישט פארגעקומען, און איצט טוט זיך חושך. די פרוי ל. געהט ארום ווי א נעכטיגע, צוליב דער מעשה מיט דער טאכטער. די טאכטער קלאגט און וויינט צוליב דער חרפה מיט דער דייטשקע. די דייטשקע דראהט נקמה צו נעהמען אין איהר פערפיהרער. דער „פאן יוזעף" האט זיך אפגעטראגען פון לאדז — אלע וויינען און קלאגען אויף דעם חורבן, נאר דאס פערסאנאל לאכט אין די פויסטען אריין, און האבען איצט נקמה אין דער שעפין מיט איהר סימפאטיע — יאסעק'ן.

אין די סוחרישע קרייזען געהט איצט די מעשה פון מויל-צו מויל.

אב.

וואוילבעלייבטע מענשען

קענען דורך געזונטהאלטען נעבעווירך פון נאטירליכען בטיטרוואסער

Franciszka Józefa

ערצילען אן'אויסגיביגען שטוהלגאנג אהן אנשטרענגונג.

א מיטינג אין „מנורה"

שבת האט די רעוויזיאניסטישע יוגענד-ארגאניזאציע „מנורה" איינגעארדענט א מיטינג וועגען די געשלעגען צווישען די יודישע ארבייטער אין ארץ-ישראל. נאך די רעדעס פון מיכאל גראיוועד, אינזשיניער עלפערן און אדוואקאט באך (פון א"י) זענען אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציעס:

1) אויסהערענדיג די רעפעראטען איבער די סבות פון די געשלעגען צווישען די מיטגלידער פון דער „הסתדרות העובדים" און די רעוויזיאניסטישע ארבייטער אין ארץ-ישראל, פראטעסטירט אמשארפסטען געגען די טעראריסטישע מעטאדען פון דער „הסתדרות העובדים" אין איהרע אנפאלען אויף יודישע ארבייטער פאר נישט געהערען צו איהר ארגאניזאציע, און זאגט צו די רעוויזיאניסטישע ארבייטער איהר פולע אונטערשטיצונג.

2) די פערזאמלונג פראטעסטירט אויך געגען יענע פרעסע-ארגאנען, וועלכע פערפעלשען די פאקטען אין ארץ-ישראל און העלפען אזוי ארום דעם קלאסען-קאמף פון דער הסתדרות אין ארץ-ישראל.

צוויי זעלבסטמארדען

(2) נעכטען האט אויף נאפיורקאווסקיעגא 72 אויסגעטרונקען א גרעסערע דאזע יאדינע די 32-יאהריגע מאטא טשיאסטעק.

די [illegible] — קראנקע נערווען.

[illegible] האט זי אין אנ'ערנסטען צושטאנד איבערגעפיהרט אין שפיטאל אויף זאגאיניקאווא.

(2) נעכטען אינדערפריה האט מען אויפ'ן קריסטליכען בית עולם אין זארזשעוו געפונען אין גוסס'ן צושטאנד, ביים קבר פון א געוויסען קארזשעניאווסקי, א יונגע פרוי, וועלכע האט זיך פער'סמ'ט מיט קארבאל.

אין א גוסס'ן צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר
אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2.
אין כעלמי פון 8—9 פריה.

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(10

— דאס ערגסטע אין דאס האט אנקא געזאגט, וואס אין דעם מארד אין מען חושד א מענשען, וועגען וועלכען איך וואלט קיינמאל נישט געוואגט אפילו צו טראכטען, אז ער איז פעהיג אויף אזא עקעלהאפטער מלאכה.

— וועמען איז מען דאס דערין חושד? האט מרים געפרעגט בלויז אויס נייגיריגקייט.

— דו ווייסט איהם נישט קענען דאס איז א סטודענט פון א אויסלענדישען אוניווערזיטעט מרימען האט עפעס א ציפ געגעבען אין הארצען

— א סטודענט איז פעהיג אויף אזא מארד?

— יא, דאס איז א יודישער סטודענט וואס האלט אין איין הויז, וואו דער קרבן האט געוואוינט

מרימס שווארצע אויגען זענען גרעסער געווארען ווי געוועהנליך, די פארבען האבען זיך געביטען אויף איהר פנים

— ווי הייסט ער, אט דער סטודענט?

אנקא האט געמיינט, אז מרים פרעגט זיך אויס צוליב איהר נייגיריגקייט און האט גלייך געענטפערט

— ער הייסט מארעק קריינין. קיינער וויל אויף איהם נישט גלויבען, ווייל יעדער וואס האט איהם געקענט איז וועגען איהם אין דער בעסטער מיינונג און דאך...

— ס'איז א ליגען, האט מרים אויסגעשריגען, ס'איז א נידערטרעכטיגער בלבול

— פון וואנען ווייסט דו דאס אזוי גענוי, מרים — האט אנקא זיך פערוואונדערט, דו קענסט דען דעם סטודענט קריינין?

— ניין, איך קען איהם נישט, האט מרים געזאגט דעם ערשטען ליגען איהרען, אבער לויט דעם ווי דו האסט מיר דערצעהלט, אז יעדער וואס קען איהם, וויל נישט גלויבען, אז ער זאל האבען דעם מארד בעגאנגען, שטעל איך מיר אויך פאר, אז דאס איז אונמעגליך, נאר מען מאכט א בלבול אויף אן'אונשולדיגען מענשען

— איך זאג אויך אזוי, האט זיך אנקא אזוי ווי ענטשולדיגט, איך גאראנטיר אויך נישט דערפאר, אבער פונדעסטוועגען זענען פערהאן אזעלכע סמנים וואס גיבען פיל צו טראכטען

— דהיינו? האט מרים מיט נאך מעהר נייגיריגקייט געפרעגט

— קודם כל דאס וואס מען ווייסט אלע, אז נאסטיא מאשקאוויטש איז געווען פערליבט אין דעם סטודענט מארעק קריינין

— און ער? האט מרים שנעל געפרעגט

— ער האט זי נישט געליבט, ער האט זי אויסגעמיטען, ווי ער האט נאר געקענט, ער האט פשוט אויף איהר נישט געוואלט קוקען, ער האט זי פשוט פיינט געהאט

מרים האט זיך צושמייכעלט

— וואס איז דאס פארא בעוויז, אז דער דאזיגער סטודענט איז בעגאנגען דעם מארד

— דאס איז נישט קיין קאנקרעטער בעוויז, אבער מ'רעכענט גאנץ פשוט, אז ער האט געוואלט פטור ווערען פון איהר, איבעריגענס איז דער סטודענט קריינין פערשוואונדען געווארען אין דעמזעלבען טאג ווען דער מארד איז פארגעקומען

— כא, כא, כא, האט זיך מרים גאר הויך צולאכט, מארעק איז דאך אוועקגעפאהרען קיין איטאליע אויף אוניווערזיטעט

אנקא איז אזש אויפגעשפרונגען פון אורט

— וואס, דו ווייסט עפעס וועגען דער גאנצער געשיכטע

— ווער האט דאס דיר געזאגט, אז איך ווייס עפעס, איך ווייס גארנישט, איך קען דיר נאר זאגען, אז די אלע וואס האבען דעם דאזיגען חשד געווארפען זענען גרויסע נארונים און זיי ווייסען נישט וואס ס'טוט זיך מיט זיי. בעסער וואלטען זיי אויפגעהערט אזוי צו רעדען

— דו [illegible] מארעק [illegible]? האט אנ'א געפרעגט

— יא, איך קען איהם, איך קען איהם זעהר גוט, דאס איז דער עדעלסטער מענש אויף דער וועלט, דאס איז די איידעלסטע נשמה וואס איך האב ווען עס איז געקענט, ווער קען זיך ערלויבען אפילו צו טראכטען וועגען דעם, אז מארעק האט געקאנט צו טון זיין האנד צו אזא עקעלהאפטער רציחה? ווער האט דאס געוואלט פונאנדערצושטרייטען אזעלכע רכילות?

— מרים, פון וואנען קענסטו מארעקן, יאס דו ווייסט וועגען איהם מיט אזא ענטוזיאזם און אזא זיכערקייט

— וועסטו דעם יועלען מיר בעזונדער רעדען מיין טייערע אנקא, אבער למען השם ווידער האל מעהר נישט אזעלכע אונזיניגע רייד, אז מארעק קען געוועזען ווערען אפילו אין בעטראכט, ביים געפינען דעם מערדער פון דעם שוידערליכען פערברעכען.

אנקא איז נישט געווען קיין נאר, מ'האט איהר נישט גענארט, ווי מען זאגט, לעגען קיין פינגער אין מויל, זי האט כמעט פערשטאנען, אז ס'איז שוין איבעריג צו רעדען מיט מרימען וועגען דעם דאזיגען ענין. דאך איז זי געווען שטארק פעראינטערעסירט, ווי ס'קומט אזא נאהנטע בעקאנטשאפט צווישען מרימען און מארעקן, מרים האט דאך קיינמאל נישט געהאט קיין סודות פאר איהר. מרים האט דאך איהר שטענדיג אלץ דערצעהלט, וועגען אלץ זיך מיט איהר געעצהט און נאר דאס האט מרים געוואלט בעהאלטען פאר איהר? פרעגען האט זי נישט געוואלט, זי האט געווארט ביז מרים וועט אליין דערצעהלען.

— אזא געמיינקייט, האט מרים כסדר איבערגעחזרט, וואס מענשען קענען אלץ אויסטראכטען, וואס מענשען קענען אלץ צונויפשטעלען? ווי מענשען קענען אומגליקליך מאכען אן'אומשולדיגען מענשען? דאס איז דאך שרעקליך, דאס איז נישט מעגליך צו פערשטעהען

— אבער בערוהיג זיך מרים, רעד נישט מיט אזא כעס, דאס זענען דאך אלץ השערות, קוים סברות, קיין שום קאנקרעטעס ווייסט דאך קיינער נישט, דאס זענען דאך דערווייל נאר פלאפלערייען און דו יעגסט זיך שוין אויף, ווי ס'וואלט דיר אימיצער דעם ליבסטען צוגענומען, האט אנקא מיט א וויץ געזאגט.

(פארטזעצונג קומט)

טראַגעדיע פון יודישען קינד אין דייטשלאַנד

(ענדע פון דער 5־טער זייט)

דאָס וויסען איינמאָל פאַר אַלע מאָל!

„פון דעם מאָג אָן הייבען זיך אָן מיינע צרות!

„יעדען אינדערפריה, ווען איך פלעג קומען אין קלאַס — פלעג איך טרעפען אויף מיין פלאַץ אויסגעמאָלטע, אָדער אויסגעקריצטע האַקענקרייצען און צעטעלעך מיט העצערישע אויפשריפטען געגען די יודען.

אויף איינעם אַ צעטעלע איז געווען געשריבען: „וואָס מעהרער יודיש בלוט וועט רינען — אַלץ גיכער וועלען מיר געווינען".

עס האָבען נישט געהאָלפען יאַקאָבס כאָמעסטען און אָנקלאַגעס צו די לעהרער פון זיין קלאַס, ווייל אויך די לעהרער זענען געווען פערביסענע היטלעריסטען און שונאי־ישראל.

זעען די רדיפות דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז דער אומשולדיגער באָיקאָטירטער יאַקאָב פלעגט זיין כריה שטיק מוזען אויפעסטען אין קלאָזעט, ווייל דאָרטען איז געווען דער איינציגער פלאַץ פון דער שול, וואו ער פלעגט קאָנען פערבלייבען אומגעשטערט איינער אַליין.

— „איך קאָן שוין מעהר נישט פערבלייבען אומגעשטערט איינער אַליין.

— „איך קאָן שוין מעהר נישט פערבלייבען — שרייבט דער קליינער יאַקאָב אין זיין טאָג־בוך — איך בעט אויף זיך יעדען טאָג: דעם טויט איידער אַזאַ מין „לעבען".

אָבער אויך אַפילו יאַקאָבס עלטערען, די ראַזענבוימס ווייסען נישט פון די אַלע אינקוויזיציעס וואָס זייער מוזיקער קומט אויס דורכצומאַכען אין דער שול.

יאַקאָב מיידט אויס צו דערצעהלען זייערע עלטערען פון די צרות זיינע אין קלאַס, ווייל דער טאַטע — שרייבט ער אין טאָגבוך — האָט גענוג אייגענע צרות אין געשעפט, וואָס ווערט באָיקאָטירט און די מאַמע הערט נישט אויף צו וויינען אויף די עלטערע זיהן אידהרע, וואָס איינער איז געפאַלען אין שלאַכט און דער צווייטער האָט זיך געמוזט איבערטראָגען קיין אַמעריקע.

האָט ער זיך אַזוי לאַנג געפייניגט דער קליינער יאַקאָב, ביז ער האָט באַשלאָסען מאַכען אַ סוף צו זיין לעבען און ער איז בעגאַנגען זעלבסטמאָרד, איבערלאָזענדיג נאָך זיך דעם טאָג־בוך, וועלכען דער דייטש־קאַטוילישער שריפטשטעלער פראַנק האָט איצט אַריינגעשטעלט אין זיין זעהר בעלערענדיגען ראָמאַן „דאָס פאָלק אין פיבער".

ווען דעם דאָזיגען ראָמאַן וואָלט אָנגעשריבען אַ יודיש־דייטשער שריפטשטעלער — וואָלט מען דעם איבערחזר פון אַ יודישען גימנאַזיסט אויף דער געקענט מיינען, אַז דער מחבר איז אפשר מגזם דייטשער פראַווינץ, אָבער אַזוי ווי דאָס בוך איז געשריבען געוואָרען פון אַ ריכטיגען קאַטויל און דעם טאָג־בוך פון'ם יונגען יודישען זעלבסטמערדער איז איבערגעגעבען וואָרט אין וואָרט — איז קיין וואונדער נישט וואָס דאָס בוך איז זעהר יאָרים אויפגענומען געוואָרען אויך אַפילו דורך דער נישט יודישער קריטיק און טיילווייז אַפילו איבערגעדרוקט געוואָרען אין דער יודען־פריינדליכער נישט יודישער פרעסע.

און די יודישע דייטשע קינדער, וואָס מוזען לעבען און ענטוויקלען זיך אין דער סביבה פון אָט אַזעלכע פערהעצטע און צעיושעטע „שול־קאַמעראַדען" ווערען שוין געצוואונגען צו עסען זייערע פרישטיקס אין די שול־קלאָזעטען און ווערען אויך געטריבען צו זעלבסטמערדערייען.

דערשאָסן זיין אייגענעם שוואָגער
אַלס צוליב דעם ביטערען טראָפען

(2) אין דאָרף זאָזשעוו איז נעכטען צוליב חגא פאָרגעקומען אַ באַל ביי מאַהאַן שטשעפּאַניאַק. ביי דער שמחה איז אויך געווען שטשעפּאַניאַקס שוואָגער יאַן באַנקא. בעת דער שמחה, ווען מ'האָט זיך שוין געהאַט גענוג אָנגעזשלאָקעט מיט בראָנפען איז ענטשטאַנען אַ מחלוקה צווישען ביידע דערמאָהנטע שוואָגערס. באַנקא האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און אַריינגעשאָסען זיין שוואָגער שטשעפּאַניאַק מיט 6 קוילען, אין אַ גסיסה צושטאַנד איז שטשעפּאַניאַק אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאַל, באַנקא איז אַרעסטירט. די אויספאָרשונג ווערט געפיהרט אין דער פראָצעדור פון שנעל־געריכט.

אַ שרפה אין אַ סטאָלאַרניע

(2) היינט נאַכט אין אַוועד איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער סטאָלאַרניע פון מיכאַל וואָלפאָוויטש (אויף זאַכאַרניאַ 54), אין דער אָזוינערומצנער פאַרניר־אָפּטיילונג.

די שרפה האָט זיך אָנגעהויבען צו ענטוויקלען און בעדראָהט דעם סקלאַד פון לייכט־ברענענדע אַפּטייק־אַרטיקלען פון דער קראַנקען־קאַסע, וואָס געפינט זיך בשכנות.

אַ דאַנק אָבער דער ענערגישער אַקציע פון די אָנגעקומענע צוויי אָפּטיילונגען פייערלעשער איז געלונגען צו לאָקאַליזירען דאָס פייער און איינצולעשען.

דער היזק בעטרעפט אַנ'ערך 10 טויזענד זלאָטעס.

ביי די „ווילנער"

היינט ווערט געשפּילט צום 22-טען מאָל דער שלאָגער פון סעזאָן „בונט אין אויסבעסערונגס־הויז" אין 3 אַקטען פון פעטער מאַרטין לאַמפעל.

„יודישע באַנדע" אין „סקאַלאַ"

די „יודישע באַנדע" גיט די לעצטע פאָרשטעלונגען פון פּראָגראַם „טאַנצט יודעלעך טאַנצט"

ווייטערע גאַסטראָלען פון הערמאַן פעניגשטיין

הערמאַן פעניגשטיין, וועלכער גאַסטראָלירט מיט ערפאָלג אין יודישען טעאַטער אין „פילהאַרמאָניע", פיהרט אויף פרייטאָג אַ פּרעמיערע, די אָפּערעטע „אַ גן־עדן פאַר אַלע".

היינטיגער קאָנצערט פון דעלאַ ליפּינסקאַיאַ

היינט ערוואַרט דאָס מוזיקאַלישע לאָדז אַ גרויס קינסטלערישע געשעהעניש. היינט 8.30 אָוועגד טרעט אויף אין פילהאַרמאָניע מיט איין און איינציגען קאָנצערט די וועלט־בערימטע פענאָמענאַלע זינגערין דעלאַ ליפּינסקאַיאַ, וועלכעס מיט איהר הערליך זינגען האָט זי געפייערט אין אויסלאַנד גרויסע טריומפען און האָט זיך פערשאַפט אַ גרויסען רוהם און איהרע אויפטריטען זענען אימער קינסטלערישע געשעהענישען.

דעלאַ ליפּינסקאַיאַ וועט אויף איהר היינטיגען קאָנצערט אויספיהרען די שענסטע פערל פון איהר בעזאַנג־רעפּערטואַר, צ.א. די שענסטע יודישע, רוסישע, פּוילישע, דייטשע און פראַנצויזישע לידער און אויך אָפּערן־אַריער.

יובילעי פון אַרטיסט ש. צוויליך

זונטאָג, דעם 6-טען נאָוועמבער קומט פאָר דער 20-יעהריגער יובילעי פון בעקאַנטען כאַראַקטער־קאָמיקער ש. צוויליך.

ס'וועט געשפּילט ווערען אַ פרעהליכע אָפּערעטע.

צום שלוס ווערט געגעבען אַ רעווי־קאָנצערט מיט'ן אָנטייל פון די אַרטיסטען רעגינאַ צוקער, הערמאַן פעניגשטיין, ש. צוויליך און דער גאַנצער פילהאַרמאָניע־אַנסאַמבל.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג־אָרטאָפּעד

פּאָלודניאָוואַ 9, טעל. 17-183

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

איינענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: וקלאַדקעס אויף פלאַטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז וו.

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

ראַדיאָ־פּראָגראַם

מיטוואָך, דעם 2-טען נאָוועמבער

11.40 טעגליכע פּרעסע־איבערזיכט. 11.50 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופט־פליהקאָמוניקאַציע. 11.58 צייט־סיגנאַל. 12.10 גראַמאָפאָן־פּליטען. 1.20 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוניקאַט. 3.55 סקוויטען־קאָמוניקאַט. 4.00 פּראָגראַם פאַר קינדער. 4.25 גראַמאָפאָן־פּליטען. 4.40 פאָרלעזונג. 5.00 אוידיציע פאַר מוזיק־לעהרער. 5.30 גראַמאָפאָן־פּליטען. 6.00 לייכטע מוזיק, פערשידענע ידיעות. 7.00 פערשידענעס. 7.20 קאָמוניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער, רעפּערטואַר פון די טעאַטערן. 7.30 פעליעטאָן. 7.45 ראַדיאָ־פּרעסע. 8.00 קאָנצערט פון רעליגיעזע מוזיק. 9.20 ספּאָרט־ידיעות. 9.25 ראַדיאָ־פּרעסע. 9.30 קאָנצערט. 10.00 אוידיציע. 10.15 מוזיק. 10.55 מעטעאָראָלאָגישער און פּאָליציי־קאָמוניקאַט.

* * *

אויסלאַנד

4.30 דאַווענטרי — סימפאָנישער קאָנצערט. 8.00 וויען — קאָנצערט. 8.30 ברעסלוי — סימפאָנישער קאָנצערט. 9.00 פּאַריז — אוידיציע. 9.10 לאַנגענבערג — סימפאָנישער קאָנצערט. 9.15 דאַווענטרי — סימפאָנישער קאָנצערט.

אַלע דאַרפען וויסען

אַז די פירמע

פערדער זגערזשער 7

לוטאָמיערסקאַ 2 און זגערזשער 20

איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט אַמביליגסטען צו קויפען

דאַמען און מענער־היטען

פון די נייעסטע פאַסאָנען און מאָדערנסטע קאָלירען, און גלייכצייטיג ווערט אָנגענומען צו איבערפאַסאָנירען מענער־ און דאַמען־היטען פון גאָר אַלט אויף גענצליך ניי און אַלעס צו ביליגע פּרייזען און רעעלע בעהאַנדלונג.

געדענקט די אַדרעסע!

געדענקט, יודען!

אַז איהר דאַרפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האָט זיך נישט פערשטענדיגט מיטן רעכטס־פּובליציסט

י. אינפעלד, לאָדז

פּיעטריקאָווער 31.

אויפנאַהמס־שעה'ן טעגליך פון 4 ביז 8 אָוועגד.

היינט פּרעמיערע! רעוואָלוציאָנס־פילם־מייסטערווערק פון דער מייסטער־רעזשי פון **Rouben Mamoulian** אונטער'ן נאָמען:

„Dr. JEKYLL i Mr. HYDE"

אין די הויפּט־ראָלען: Frederic March, Miriam Hopkins

אָנהויב היינט 1.30 ביי טאָג, אין געוו. טעג 4.30. נאָכמ. :—: הנחה־בילעטען גילטיג אָהן בעגרענצונגען. **דער זאַל איז בעהייצט.**

„מאַדמואַזעל"
פּיעסע פון דעוואַל'ן אין שטאָטישען טעאַטער

ווער און וועה, וואָס ס'וואָלט זיך געטון, ווען אַזאַ פּיעסע וואָלט געשפּילט געוואָרען דורך געוויסע אַקטיאָרען פון אַ געוויסער סצענע לויט דער טערמינאָלאָגיע פון יודישע בלעטער, וואָס פיהרען צווישען זיך אַ פּאָלעמיק און ווילען דערביי זיך געגענזייטיג נישט מאַכען קיין רעקלאַמע) פּויסטען וואָלטען געהאַנגען אין דער לופטען, ווי העק אין אַנ'אָנגעריזכערטער שענק, הענד און פינגער וואָלטען געציטערט ווי אין קאָנוואולסיע, האָר וואָלטען אויסגעריסען געוואָרען פּאַטליעסווייז, טראַגישע שטימען וואָלטען גערופען אויף די העכסטע טענער „דו פערפלוכטע אונטרייע טאָכטער" און „פאָטער, האָב רחמנות אויף דיין אומגליקליך קינד"! און דער טעאַטער־דירעקטאָר צושויער וואָלט אַרער אין פּאַניק געמוזט פערלאָזען דעם זאַל, אָדער ער וואָלט געגאָסען טרעהרען ווי אַ געפּלאַצטע וואַסער־רעהר.

ווייל אַזאַ פּיעסע, ווען זי ווערט דורך אַ געשיקטער האַנד ווי געהעריג דערגענצט און אויסגעבעסערט, קאָן ווערען אַנ'אמתער גאָלדגרובען, אַ קלאָנדייק, ווי עס זאָגען די אַמעריקאַנער. שטעלט אייך פאָר: מיט אַ מיידעל, וואָס טוט נאָך נישט קיין טריט אָהן אַ גובערנאַנטקע, האָט פּאַסירט דאָס, וואָס פּאַסירט אַמאָל מיט אַ מיידעל, ווען זי איז יונג, און ער איז שעהן, און די נאַכט איז הייס און דאָס זאַמד אויפ'ן ברעג איז אָנגעגליהט פון דער זון און ים טראָגט זיך אַ ליידענשאַפטליכער אָטעם, עס זענען פּאַראיבער עטליכע חדשים, און ווען די פּיעסע הויבט זיך אָן, פּלאָנטערט זיך שוין דאָס מיידעל אין אַ נעץ פון ליגענס, זי מוז דערצעהלען דער מוטער, אַז זי געהט בעגלייטען צו דער באַהן אַ חברטאָרין, איהר ברודער מיינט, אַז זי איז געגאַנגען צו די פערד־געיעגען, און אין דער ווירקליכקייט איז זי געווען ביי אַ דאָקטאָר און אין דער האַנד־טאַש טראָגט זיך שוין ביי זיך אַ רעוואָלווער. און דאָ קומט אַנ'אַלט פרייליין, אַ גובערנאַנטקע, אַנ'אויסגעטרוקענטע „מאַדמואַזעל", זי ראַטעוועט אָפּ דאָס מיידעל, פיהרט זי אַוועק אויפ'ן דאָרף און ווערט אַליין די מוטער פון דעם קינד, וואָס קיינער האָט נישט געוואָרט און קיינער האָט עס נישט געדאַרפט. וואָלט! דאַרף מען נאָך האָבען מעהר דאַנקבאַרען שטאָף?

די פּיעסע איז אָבער אויסגעפיהרט געוואָרען אין פּוילישען טעאַטער, וואָס שטעהט אונטער דער קינסטלערישער לייטונג פון סטאַניסלאַווא וויסאָצקאַ, און אַ גאַנצער אוצר פון האַרץ און האַרמאָנישע עפעקטען איז געגאַנגען פערלוירען.

דער פּאַן, אויף וועלכען עס שפּילט זיך אָפּ די קאָמעדיע פון דעוואַלען, איז טיפּיש און כאַראַקטעריסטיש נישט בלויז פאַר דער פאַמיליע פון פּראָווינציאַלען בורזשואַ. די צופאַלונג פון דער מאָדערנער פאַמיליע, די משפּחה אַלס קאָמפּלעקס פון עטליכע יחידים, וואָס זענען פרעמד איינער דעם צווייטען, וואָס קענען זיך ממש נישט, וואו יעדער איינציגער לעבט מיט זיין אייגענעם, מעהר אָדער ווייניגער פּוסטען לעבען און האָט דערביי פאַר דעם צווייטען קיין מינוט צייט נישט; וואו עלטערען קאָנען נישט אויסהערען דאָס אומגליק, וואָס האָט געטראָפען זייער טאָכטער, ווייל דער פאָטער אײַלט זיך צו דער באַהן און צו דער מוטער איז גראָד געקומען די מאַניקור־דאַמע, אַזעלכע פאַמיליעס דאַרף מען זוכען נישט דווקא אין זוניגען פראַנקרייך.

אַ טיף מענשליכען טאָן און אמת דראַמאַטישען פּאַטאָס ברענגט אַריין אין דער דאָזיגער סביבה פון געצוצטע מאַנעקענס די אַלטע גובערנאַנטקע, די מאַדמואַזעל, אין דער וואונדערבאַרער געשטאַלט, וועלכע עס שאַפט סטאַניסלאַווא וויסאָצקאַ.

וויסאָצקאַ איז אַ קינסטלערין, וועלכע בעזיצט אין העכסטען גראַד דאָס געפיהל פון מאָס. די געשטאַלט, וועלכע זי שאַפט, איז אויסגעאַרבייט, אַרומגעשליפען אין די קלענסטע פּרטים, אָבער דער ביי בעזיצט די קינסטלערין דעם קלענסטען סכום אויסערליכע מיטלען. זי איז שפּאָרזאַם ביז קאַרגשאַפט אין געברויך פון אַרטיסטישען מאַטעריאַל. קיין איין איבעריגע אינטאָנאַציע, קיין איין איבעריגער שטריך, אָבער ווען זי זאָגט אַ וואָרט, זענען קלאָר די אינטענציעס פון יעדען קלאַנג, ווען זי מאַכט אַ זשעסט, האָט יעדער עלעמענט פון דער בעוועגונג זיין ווערט און בעדייטונג.

דער כאַראַקטער, וועלכען די אַרטיסטקע ברענגט אַפּויף אין איהר ראָלע, ענטוויקעלט זיך פאַר'ן צושויער בּיסלעכווייז, אין קאָנצענטרישע קרייזען. ווען די אַלטע גובערנאַנטקע מיט איהר אָרימען הולך, מיט דעם אַלטפרענקישען שאַל אויפ'ן האַלז בעוויזט זיך צום ערשטען מאָל אויף דער סצענע און ענטפערט קורץ אויף די פראַגען, שטעהט פאַר דעם צושויער אַ רעטעניש: אַ בלויער זאַק, אַנ'אַלטע מיזאַנטראָפּקע, אַ טייוועל? און בהדרגה וויקעלט זיך פאַר אונז פונאַנדער אַ מענש, אַ פרוי, וועלכע איז אַרומגענומען פון איין געוואַלדיגער ליידענשאַפט און פאַר דער ליידענשאַפט איז זי גרייט אויף אַלע קרבנות: זיין אַ מוטער, האָבען אַ קינד, לאַשטשען עס מיט די אייגענע הענד, קומען דערמיט אין אַ פיזישער בעריהרונג, ליידען פאַר דעם קינד, אָפּפערען זיך פאַר איהם! די אומשטענדען פון איהר גרויסען און הארבען לעבען, האָבען איהר נישט געגעבען דאָס גליק פון מוטערשאַפט; יעדעס מאָל, ווען דאָס מיידעל, וואָס זי האָט אלס גובערנאַנטקע ערצויגען, איז געשטאַנען פאַר דער שוועל פון אייגענעם איינטימען לעבען און מוטערשאַפט, איז איהר, מאַדמואַזעל, געוויזען געוואָרען די טיר. דער פערבאָרגענער טיף־אויסגעטרויעטער בעגעהר האָלט ביים אויסלעשען זיך, ווי עס קומט אויף איהר לעבענסוועג דאָס געשטרויכעלטע מיידעל, וואָס דאַרף אויף אַ פאַטאַלען אופן, געגען איהר ווילען, צו איהר שאַנד און אומגליק, ווערען מוטער. מאַדמואַזעל פאַסט אַ בעשלוס און זי פיהרט איהם אויס מיט אַנ'אייזערנער קאָנסעקווענץ, נישט געקוקט אויף קיין שום קרבנות; זי וועט פאַר איהר חלום בעצאָהלען מיט איהר געלד, מיט איהר רוהע, מיט איהר ווירדע. זי ווערט מוטער, מוטער פון אַ פרעמדען קינד, אויף די אַלטע יאָהרען בעהמט זי אויף זיך די שווערע לאַסט פון אויסהאָדעווען אַ קינד, ביים חוזק פון דער מאַדאַם גאַלוואַזיע, וועלכע האָט צוויי קינדער און אין גאָרנישט אַזוי שטאַלץ דערפון, ביים געלעכטער פון דער גאַנצער וועלט, וועלכע וועט פון איהר שפּאָטען ביז צו היסטעריע.

דאָס געלעכטער פון דער מאַדאַם גאַלוואַזיע (כאַינאַצקאַ) איז מייסטערהאַפט, איז געוואַלדיג אָנשטעקענד, אָבער דער צושויער לאַכט נישט מיט; ער איז איינגאַנצען פערכאַפּט פון דער מענשליכער פּייערליכער ערהאַבענקייט, וועלכע עס לעגט אַריין אין איהר געפיהל מאַדמואַזעל — וויסאָצקאַ, און דאָס גאַנצע מיטפיהלען זיינס איז אויף דער זייט פון דער בעליידיגטער פרוי און מוטער. דאָס איז די קראַפט פון דער קינסטלערישער שאַפונג.

מאַדמואַזעל פון פרוי וויסאָצקאַ איז אַ קרעאַציע, וועלכע מען מוז זעהן.

לאַזאַר פוקס.

„SANATO"
כירורגיש=ווערכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-
אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד
רייטלער=סוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אפטיילונגפון ד"ר מעד. ס. סאנטאר.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט, וענערישע
קראנקהייטען און מענער-שוועכע
האט זיך איבערגעצויגען אויף
טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה און פון 4—8 אוונד.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן.

כעמיש-באקטעריאלאגישער
לאבאראטאריום
Inż. Chem. F. SZAC
פיעטריקאווער 37, טעל. 230-85
אלע ארט מעדיצינישע אנאליזען
פון אורין, צואה, פלעגמע, בלוט, מכות און שליימען.

מאשין=לעכער
ווערן אנגענומען אויסצוניייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

לאקאלען
אנ'ארט צו שלאפען פאר 2 יונגעלייט נאווא-
מיעסקא 26, פראנט, ביי ברעסלער. 6706

א האלב געוועלב אוועקצוגעבען פאר'ן בלויזען
דיוח-געלד ביי מ. זענדעל, פלאץ-וואלנאשטשי 9,
רוג נאוואמיעסקא. 6705

אנ'ארט צו שלאפען זוכט אנ'אנשטענדיגער
יונגערמאן, ביי אנ'ארענטליכער פאמיליע. אפערטען
אין אדמיניסטראציע אונטער „Sz"

פריי צו פאסטענס

עס ווערט געזוכט א טאמבורירער-ארבייטער
אין דער גארדינען-פאבריק, פיעטריקאווער 21.

אכטונג, שטריקער-ארבייטער! עס איז נויטיג
א שטריקער אויף א 10/80 זאפארט. גאלדשטיין,
זאכאדניא 30. 6707

ס'ווערט געזוכט א לערן-יונגעל צו קאפע-
לושען. פיעטריקאווער 28, טעל. 241-72. 6710

א שטריקער א קוואליפיצירטער זיך צו מעלדען
נאוואמיעסקא 6, פראנט, 4-טער שטאק, וואוינונג 7.
בעמ.: נישט קוואליפיצירטע ווערען נישט אנגענומען.

פערשידענעס
איך נעהם אן אויסצוארבייטען אויף לוין
לוקסוסאווע טיטען. ספעציאליסט אויף קלאצקאווע.
זשוראווא 13, צופאהר ביז באלוטער מארק. ש
רייזמאן. ביליגסטע פרייזען. ווער עס קומט מיט
ארבייט גיב איך צוריק פאר'ן טראמוואי. 6701

כשר'ע היימישע מיטאגען געשמאקע צו 70
גראשן. נארוטאוויטשא 7, לינקע אפיצינע, 3-טער
שטאק, וו. 21. 6702

קויף און פערקויף
געלעגענהייטליך און פרייזווירדיג צו פער-
קויפען א ווילע אין פאדעמביע אין אנ'ערשטקלאס-
סיגען פונקט. איינצעלהייטען צו ערפאהרען ביי
ווינאקור, זאוואדזקא 16a.

URODONAL
CHATELAINA

czyści nerki
oczysz. wątrobę
i stawy,
łagodzi arterje
i zwalcza
otyłość

Zwalcza
reumatyzm
podagrę
piasek
sklerozę

Do nabycia we wszystkich aptekach i skł. apt.
Przedstawicielstwo ul. Fredry 4 Warszawa

אכטונג טריקאטאזש-
פאבריקאנטן!
איך פערקויף גרייטע רענדער אויסגע-
רעכענט צום פרייז 50 גר. ארבייטס-געלד.
גארן קאסט 3.10 א קילא.
גאלדמאן, פולנאצנא 24,
אין הויף, 3-טער איינגאנג, 1. שט. וו. 24.
אלע בעשטעלונגען ווערען שנעל רעיעל און
פינקטליך אויסגעפיהרט. 6685

שייטלען
— מיט —
פאריזער שרינדען
ווי אויך
פערטיגע שייטלען
ווערען ערשטקלאסיג און
רעיעל אויסגעארבייט
און אנדולאציע
צו ביליגע פרייזן,
ביי קערש
סקווערא 15.

יעדער איינציגער
האט זיך איבערצייגט, אז פאר
מעבעל
דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען אז"וו
צאהלט די העכסטע פרייזען
א.ווייצמאן שענקעוויטש 23
טעלעפאן 191-00.
ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצטע
מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-
קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med REICHER
פאלודניאווא 28, טעל. 20193
ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג
קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען
נעהמט אן פון 5 — 8 אוונד.
זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

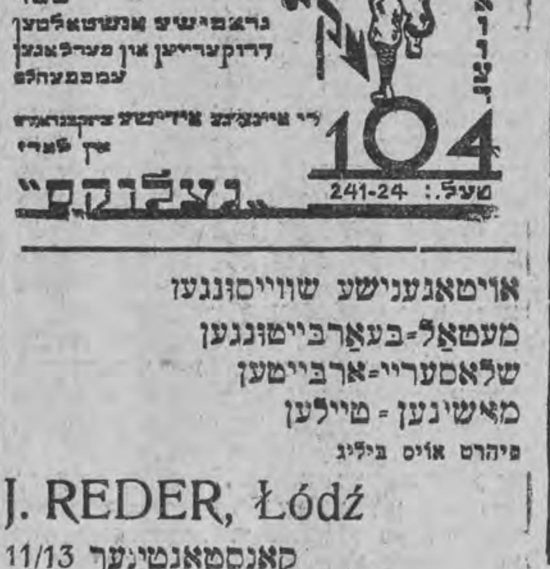

אויטאנאמישע שוויסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאנסטאנטינער 11/13

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און
אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס
פאר מענער, ווייבער און קינדער, פערשידענע
קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, וויל
דער ווינקעל-בראך ווערט גרוים
אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי
ווי א וואסער-קאן און עס פעלט ארויין
אין דעם פיס און דער קראנקער איז
איז א גרויסער סכנה דורך פערדרייע
די קישקעס ווערט ער בראנדיג און
אומערבליך. ספעציעל נאטירט זיך
באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך
הרויסע פראפעסארען מיט זיינע בע-
האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר
דעקטאר בראכיראלישער בעוואוסטע ווידער דעם שווערסטען און געפעהר-
ליכסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייזונגען מיט הייל-גארסעטען און אפאר-
ראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאטע-פוס. ספעציעלע איינלאגען און די שיך
קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע
ארערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונד
ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,
tel. 221-77, front, parter.
בעמערקונג: דאס פערועגליבע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-
דינגט נויטיג. די פלאסען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-
פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-
לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מען נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.
דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אויס מיין בעסטען דאנק פאר דעם הייל-
ארטאפעדישען גארסעט, וואס עס האט פערלענגט מיין 18-יעהריגער טאכטער
דער ה' ד"ר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10
מיין טאכטער איז געווען קראנק אויף פערקרימונג פון קרייץ-ביין.
פישעל ווילדמאן.

לעטשניצע
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116-33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטן
ד"ר גאלדשטיין=פאלאק, ד"ר יוסטמאן,
ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציעגע, ד"ר ראַ-
קאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשא-
נער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל.
צאהן-ארצט גראדזיענטשיק-קאראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע,
עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

Dr. med. Haltrecht
ספעציאל=ארצט פאר הויט=
און געשלעכטס=קראנקהייטען
פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21
נעמט אן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאג
און פון 5—9 אוונד. זונטאג פון 10—1 בייטאג.

דר. מעד. בערמאן
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07.
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה.
מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונג,
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אוונד,
זונטאג פון 9-1 בייטאג.
פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען

PORADNIA
WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה.
און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט
און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-
לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.
קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער
הייל-קאבינעט ראסמעטיק.
— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ.
נעמט-אן א פרוי-דאקטאר גור קינדער און פרויען,
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

Dr. med. Alfred Fischer
כירורגישע און פרויען-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 292, נעבען גייער'ס רינג
טעלעפאן 164-37,

Dr. med.
W. Eychner
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4
(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72
נעהמט אן פון 2 1/2 — 4 און פון 7 — 8 אוונד

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די קלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—8 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " —60 " 4 "
נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " —18 " 8 "
אויסער דער שטאָט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט
נעקראלאגען 20 גר. א מ/מ (אין דער זייט 8 שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווער-טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז - 4 זלאטעס א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ - 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדריקען די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס
פאר'ן אינהאלט און טעקסט פון די אנאנסען איז די רעדאקציע נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat". Piotrkowska 21.